

INDIJANEZ

OBČASNIK DRUŠTVA INDIJANEZ, ŠTEVILKA 16 / DECEMBER 2021

INDIJANIZMI

Računajte na nas! 2021

UJETO

Pusti, naj te nosi voda

PO TOKU

Heroji in ilegalci

UPERJENO

Boj za tehnološko prihodnost: Varoufakisova meta proti Zuckerbergovi Meti

MEŠANO

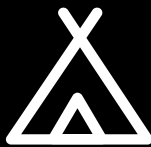
Sprehajanje psov v Zavetišču za živali Maribor

PREBERITE ŠE:

- KAI-FU LEE: UMETNA INTELIGENCA IN POKLICI PRIHODNOSTI
- BRIDKA AFGANISTANSKA REALNOST
- KAPITALISTIČNI BATTLE ROYALE
- MIKROTRANSAKCIJE V VIDEO IGRAH
- STATUS UMETNIKA NA ULICI IN V GALERIJ
- NEVTRALNOST SLOVNIČNEGA SPOLA

INDIJANEZ OSTAJA NECENZURIRAN & NELEKTORIRAN. LISTANJE IN BRANJE NA LASTNO ODGOVORNOST. PREBERI IN PODAJ NAPREJ. KOPIRANJE DOVOLJENO. KOPIRANJE ZAŽELENO. PREBERI IN PODAJ NAPREJ.

Avtorica: Sanja Marić

ŠTAJERŠČINA OD A DO Ž

INDIJANEZ-I

Včasih ko sn delala pri Indijanezu, smo meli ful vreji ekipo. S prve smo se pune zaštekali, ko da bi skup vun rasli. Včasih si mislo, da bo kerj dan, ko ga bomo pune bluzli, te pa je blo vedno zakon pune hakle.

Obvezno kavica vjutro, pa neke malo jače debate fse povprek, tak da se je kuj vun kadilo. Bli smo različni, ampak na malce smo pa res skoz skup hodli. Tu pa tam je kdo prneso kaj za žret, te pa smo fehtali za kaki pajs bek od koga. Valda smo bli nažrti ko neki puščeki. Nikol ni bil doben freh, ker smo se skoz neke zezali. En dan se vletji sodelavka f kuhno pa ji je blo pune hecno ne, ko smo se vsi rezali na pune, ko da smo fukiče žrli. Te pa je pol zravni prišla, začela neke palamudit pa smo se že valali po tleh fsi.

Po navadi smo si delali neke salate, to je bla ziherca, ker se nam ni dalo f trgovino hoit pa cmarit kake druge hrane. Pa bučno olje bi lahko žlampali ne, kak je blo doro ej! Neke ful špuravi nismo bli, razn ko smo morali zadne kose pojest, pa smo se delali kao da nečemo. Enkrat nas je sodelavka napizdla, da si vzamemo bomfri pri nekem fast food-u. Nočete vejet kak sn pol preživela do konc dneva. Ja na hajzlu, ki pa?! Tak mi je pralo čreve, da sn komaj k sebi prišla. Kaj češ ne, če se fojtraš s takim masnim srajem.

No na koncu smo kao vedno spucali fse f kuhni, da se je šajnalno do pisarne. Ena druga sodelavka je rada skoz posodo glancala in muziko nabijala, druga pa je pila vse živo ven iz ene in iste šalce. Pa to crkneš od smeha čuj!

Če je bil kaki rojstni dan al pa kaj, smo pa kaj naročili prek dostave al pa je kdo speko kaj pa koj prneso. Itak smo si fse rastalali, da smo bli pol hin. Darile...eee to je bla legenda! Šef se je spomno za božič pa novo leto pa dan žena, te pa smo ble tak vesele, da smo se skor cmerle pa skor fkup pale. Tak je blo lepo, da je blo že kičasto!

Ker nas je blo dosti, smo morali tui luftat pisarno redno. Fse je blo kul, dokler ni po čikih not potegnlo, te pa je tak smrdelo, da si skoro kozlo. Na oknskih policah smo meli svašta od flanc in hvala bogi je ena sodelavka non štop skrbela za njih, če so kaj nucale. Da jih slučajno kdo nebi ftopo. Tu pa tam smo morali kako lifrati. Kaj češ, prijek tak.

Vedno ti neke crkne al pa zaštekala in smo itak skoz gušli enemu sodelavcu programerju, da zrihta stvari. Jebemu mast! Enkrat printer, drugič komp, pol spet neke na telefonu. Sej nisi vedo al mu gušiš al ga preveč fehtaš. Pomoje mu je tak cinglalo v glavi pa si je mislo, jao ej tote frdamane babe,

samo da je konc šhta pa spizdim domu! (sej ne, sej ni blo TAK hudo!)

Meli smo tui mladinski program Pekoskop v Emsiju, te pa so pubeci pa deklina hodli malo ročni fuzbal špilat, malo hengt pa tak sej veš na izi. Eni so ga pune šprudlali z ročkami te pa se je kdo znal kdaj raspizdit. Včasih se je najdo tui kaki pokavec na peciklu, ko se je zgubo na poti domu al pa se mu je luštalo prit malo v starejšo družbo. Meli so kavico pa čaj in so si valda lahko naredli sami pa ful radi so se špilali eno igro, ko sestavlaš neke oblike ko Tetris. Če je blo slabo vreme, smo skliznili not in tam tui naredli kaj za žret. Notri je bil prav šporhet pa rajngle, šefle, talari pa špajza z vsem možnim, tak da smo lahko not pospravljali stvari. Najboljši je biu makaronflajš. Fse so spožrli!

Dejansko doben ni bil špilferderber, vsi so bli ponavadi za akcijo. Če je pa kdo hoto mir pa je lahko šou f Čitalnico pod tramom. Tam so ble bukke pa kake revije za čitat pa mir! Mir alo!

Vmes je šla ena sodelavka na porodniško, te pa se ti je pune zdelo, da se je fse spremenilo. Res je bla carica! Meli smo se špasno in smo jo pune pogrešali. Jo je pa nadomestila nova sodelavka, ko je bla tui pune hakle vreji, ni bla freh al pa žlehtna. Skoz je kikle

nosla pa se guncala na stolu. Faca res!

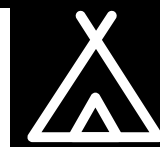
Še ena ful kulka izkušnja s sodelavci v Murski. Dobli smo penzle, farbo, mantle, hoboke, klejše, pa še neke druge stvari. No v glavnem, poštrihat smo morali eno pisarno. Valda smo fse možno pozabli in smo se morali sto krat vračat nazaj, ko neki hajeki. Jezos Marija, kak smo se devali! Ko smo te končno fse nabasali v avto, je sodelavec zakurbal toti avto pa smo te šli. Te smo se furali gor kr neke čajta, ga harali na autobanu, da je cajger skor odpado, ampak ni nam blo dugcajt! Neko muziko smo nabijali, čaga pune ful pa sprešinfali ove, ko so ceste delali brez odstavnega pasa. Adijo si ne! Pa to ti dekl gor dvigne, ko vijiš kak eni furajo, ko da so fčeraj izpit naredli!

V glavnem, ko smo prišli te končno tja, v zadnji štok, odpremo ovo sobo pa se samo fstaviš in si misliš HA?! Kaj te to je? Ko da je nekdo dinsto al pa zelho neke v eno. Smo valda prvo zluftali plac, ker je tak danfalo po nekem zatohlem. Pol smo fse vun zmetali, neki klump pa priheftali še kaj če je blo treba. Na podn smo postavli še neko folijo, da ne bi fsrali preveč.

Pol smo abdekali robe, gor odprli farbe pa obvezno šmirgl papir in špoht! Še piksne pira so falile, samo nea morš če si v službenem cajtu tam ne. In te se je začelo. Glancen und polirn bi rekli sosedi Avstrijci. Pol na koncu smo še neke tepihe not funkli po tleh pa fotke neke na steno nabili, da je te lušno zgledlo! Vreji smo se nafizičarili, nič nismo ferderbali pa še pune vreji je blo. V treh urah smo bli fertig pol pa direktnega spet v toti naš Maribor.

Da se te neom preveč vun metala, bom te raje zaklučla. Ka te vem ne. Tak ko pogledam nazaj si mislim, pa sej mi ni nič falilo. Vreji je blo, pune granate, fse se je dalo zmenit, še tolk da si lahko v šlafroku kdaj prišo delat, tak fajn je blo. Tak prijek to ne. Vsega lušnega je enkrat konec. Hvala Indijanez in ekipa da te skipa!

INDIJANIZMI

ABDEKATI – ZLEPITI, OBLEPITI, ZAKRITI
POVRŠINO NA KATERO NE ŽELIMO NANESTI
BARVE

AUTOBAN – AVTOCESTA

BLUZITI – NAKLADATI, SE DOLGOČASITI

BOMFRI – OCVRT KROMPIRČEK

BUKVE – KNJIGE

CMARITI – PRAŽITI JED, PRAŽITI SE NA SONCU

CMERITI – JOKATI SE

ČITATI – BRATI

ČREVA/ČREVE – ČREVESJE

DARILE – POKLON, DARILO

DEKL – POKROV

DEVATI SE – OBOTAVLJATI SE

DINSTATI – DUŠITI HRANO

FALITI – MANJKATI, ZGREŠITI

FARBA – BARVA

FEHTATI – PROSITI (NPR. ZA USLUGO)

FERDERBATI – POKVARITI, UNIČITI

FKUP PASTI – PASTI V NEZAVEST

FLANCA – SADIKA, RASTLINA, ROŽA

FOJTRATI/FUTRATI – HRANITI

FREH – ODREZAV, NEVLJUDEN

FSRATI SE – PODELATI SE V HLAČE/UMAZATI SE

FURATI – VOZITI

HAJEK – TEPEC

HAJZL – TOALETA, WC

HENGATI – DRUŽITI SE

HOBOK – PLASTIČNA POSODA, PO NAVADI ZA BARVO

JEBEMU MAST – KLETVICA

KAJ OVI JE FUKIČE ŽR? – PRAVIMO OSEBI, KI SE
LAHKO NEPRIKLADNO IN NESPODOBNO OBNAŠA,
SE NA VELIKO SMEJI NA GLAS

KAJ TE ČEŠ NE? – KAJ PA MOREMO?

KIČASTO – NEVERJETNO LEPO, NEREALNO

KLEJŠE/KLEŠE – KLEŠČE

KURBLATI – VŽIGATI AVTO

LIFRATI – STRAN DATI, VREČI, ZNEBITI SE

LUŠTATI – ŽELETI SI

MAKARONFLAJŠ – MAKARONOVO MESO, JED IZ
MLETEGA MESA IN TESTENIN

MANTL – PLAŠČ

PAJS – UGRIZ, KOŠČEK JEDI (NPR. SENDVIČA)

PALAMUDITI – PAMETOVATI, SOLITI PAMET

PECIKL – KOLO (PREVOZNO SREDSTVO)

PENZL – ČOPIČ

PRIHEFTATI – PRITRDIRI

PUBEC/DEKLINA – FANT/PUNCA

PUJČEK – PUJSEK, LJUBKOVALNO

PUNE HAKLE – NA POLNO

RASPIZDITI – RAZJEZITI

SKLIZNITI – POBEGNITI, ZDRSNITI, UKRASTI, SE
SKRITI

SRAJE – SRANJE

ŠAJNATI SE – SVETITI SE

ŠALCA – SKODELICA

ŠEFLA – ZAJEMALKA

ŠINFATI – OBREKOVATI

ŠLAFROK – DOMAČA, JUTRANJA HALJA

ŠMIRGL PAPIR – BRUSNI PAPIR

ŠPAJZA – SHRAMBA

ŠPILATI – IGRATI

ŠPILFERDERBER – NEKDO, KI NI ZA IGRO,
AKCIJO. NEKDO, KI UNIČI/PREKINE DOGAJANJE,
ATMOSFERO. NEKDO, KI ZATAJI PRI NEČEM.

ŠPOHTL – PLESKARSKA LOPATICA

ŠPORHET – ŠTEDILNIK

ŠPRUDLATI – MEŠATI ALI PRI ROČNEM
NOGOMETU PREHITRO OBRAČANJE ROČIC

ŠPURAV – IZBIRČEN (NPR. KAR SE HRANE TIČE)

ŠTOK – NADSTROPJE

ŠTRIHATI/POŠTRIHATI – BARVATI, POBARVATI

TALAR – KROŽNIK

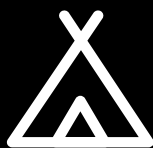
VALATI SE – VALJATI SE (NPR. OD SMEHA - NA
GLAS SE SMEJATI, VALJATI SE PO TLEH)

ZELHATI – DIMITI

ZGLANCATI – TEMELJITO OČISTITI

ŽLAMPATI – PITI NA DUŠEK

ŽRETI – DOSTI JESTI

RAČUNAJTE NA NAS! 2021

Avtorji: Matej Behin, Ines Terbovšek, Katja Zgoznik

ŠESTA IZDAJA VSAKOLETNEGA FESTIVALA USTVARJALNOSTI IN VEŠČIN V ORGANIZACIJI DRUŠTVA INDIJANEZ JE NA MARIBORSKI TRG SVOBODE ZNOVA PRIPELJALA ŠTEVILNE KREATIVCE, PODJETNIKE IN DRUGE INOVATORJE, KI SO SE PREDSTAVILI JAVNOSTI.

V začetku oktobra je Društvo Indijanez priredilo festival ustvarjalnosti, veščin in inovativnosti Računajte na nas. Dogodek, ki je v šestih letih obstoja postal že prava zgodnjejesenska tradicija, se je tokrat odvijal na Trgu svobode, pod budnim očesom "Kodžaka". Ponovno se je predstavil pester nabor umetnikov in inovatorjev, ki so vsak s svojo unikatno ustvarjalno energijo pričarali nadse prijetno vzdušje. Ustvarjalci z najrazličnejših področij so na stojnicah izvajali aktivnosti, s katerimi so obiskovalcem in mimoidečim na ogled ponujali svoje projekte, dejavnosti in veščine – od rokodelstva in slikarstva do inženirstva in podjetništva – in s tem ponovno dokazovali, da je v Mariboru veliko prostora za inovativnost.

Tokrat je festival gostil Trg svobode, ena najbolj obiskanih točk v Mariboru.

Foto: Jan Dolar / DOLAR MEDIA

Glavna organizacijska ekipa v sestavi sodelavcev društva Mateja Behina, Ines Terbovšek in Katje Zgoznik je k sodelovanju vabila predvsem mlade ustvarjalce, ki največkrat nimajo podobne priložnosti za javni nastop, pa tudi tiste, ki s svojo dejavnostjo (ali dejavnostmi) tako ali drugače izstopajo – v smislu kvalitete ali edinstvenega pristopa. Nudnje priložnosti ostaja tudi eno od osnovnih načel festivala, s katerim si društvo prizadeva opolnomočiti posameznike, ki pogosto težje dostopajo do kvalitetnih platform, pa si zaslužijo pozornost javnosti. V času množične konzumacije poceni komercialnih vsebin in izdelkov je unikatno sicer namenjamo vedno manj, zato je takšna platforma toliko bolj dragocena.

V okviru festivala se je predstavilo 12 izvajalcev, od posameznikov do skupin in društev. Vsebine so pokrivalo področja, kot so likovna in uporabna umetnost, tekstil, rokodelstvo, podjetništvo, grafika, glasba in inženiring, izvajale pa so se v obliki praktičnih demonstracij, kot tudi bolj interaktivnih delavnic, ki so aktivno vključevale obiskovalce festivala. Na prizorišču je bila tudi ekipa društva, ki je ljudem ponujala razne igre in druge zabavne vsebine, ki so na sproščen

način pokrivalo področja mladine, socialnega varstva in duševnega zdravlja.

PROGRAM

Prvi del festivala, ki je bil prvotno zastavljen za vsak dan med 4. in 8. oktobrom, je potekal vzporedno s programom Zveze prijateljev mladine Maribor ob tednu otroka; drugi del se je odvil v naknadnih terminih 14. in 15. oktobra.

1. dan: ponedeljek, 4. 10.

Festivalsko dogajanje so otvorile Mihaela Gros, Ines Žarki in Tjaša Jamnikar. Mihaela, ki je tudi prostovoljka pri Društvu Indijanez, je obiskovalcem predstavila osnovne tehnike kvačkanja in

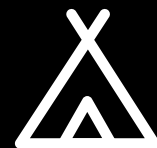
štrikanja, z njeno pomočjo so lahko naredili tudi lastne izdelke. Ines je medtem vabila k ogledu personaliziranih glinenih lončkov Wicked Pots v obliki ženskih prsi in prikazala postopek dekoracije izdelanega lončka. Tjaša pa je poleg recikliranega papirja iz naravnih materialov, ki ga ročno izdeluje pod znamko Duša papirja, nudila možnost izdelave štampiljk iz linoleja in poslikave s kano.

2. dan: torek, 5. 10.

Drugi dan se nam je na Trgu svobode pridružil vizualni umetnik Tilen Pepevnik, ki je s slikarsko demonstracijo na temo Maribora mimoideče navduševal za tehniko akvarela. Istočasno se je predstavil njegov zastopnik Artopolis, spletna

Ekipa Indijanez z izvajalci prvega festivalskega dne. Foto: Ines Žarki

platforma za promocijo in prodajo del, ki nas je nato spremljala vse dni festivala. Z nami je bila tudi Nina Tomažin s svojo znamko Nina Ninuri, ki se poleg ilustracije ukvarja s predelavo, recikliranjem in popraviljem odpadnega tekstila; v okviru svoje stojnice je v živo predelovala kose oblačil in s tem prikazala različne primere kreativnega popravila tekstila. Torkov program so zaokrožili člani društva A Cure for Happiness, ki so izvedli praktično delavnico sitotiska: tehniko so demonstrirali s pomočjo različnih privlačnih motivov, ki so privabljali obiskovalce vseh starosti.

3. dan: sredo, 6. 10.

Na prizorišču se je ekipi društva ponovno pridružil Tilen, ki je tokrat pripravil interaktivno slikarsko delavnico. Le-ta je obiskovalce učila osnove perspektive, skiciranja in zajemanja določene scene ter jim obenem približala tehniko akvarela, domov pa so odšli z ročno naslikano razglednico.

Delavnico akvarelnega slikanja so obiskovalci lahko zapustili z lastno razglednico. Foto: Društvo Indijanez

Tretji dan festivala je zaradi neugodne vremenske napovedi potekal v okrnjeni obliki. Prav tako so bile povsem odpovedane oziroma prestavljene vsebine, načrtovane za četrtek, 7. in petek, 8. oktobra.

4. dan: četrtek, 14. 10.

Po enotedenski prekinitvi je se je v četrtek festivalsko dogajanje nadaljevalo. Na sporedu je bila ekipa Grand Prix Engineering (GPE) Univerze v Mariboru, zdaj že stalna gostja festivala: sestavljajo

jo študentje in študentke strojništva, elektrotehnike, računalništva, mehatronike in ekonomije, ki vsako leto v okviru projekta Formula Student izdelajo dirkalnik z motorjem z notranjim izgorevanjem, s katerim tekmujejo po vsej Evropi. Meta Mežan je pripravila delavnico izdelovanja mini grafik iz recikliranih materialov, v okviru katere so obiskovalci spoznali tehniko suhe igle na tetrapak, predstavila pa je tudi cikel grafik v tehniki sitotiska.

5. dan: petek, 15. 10.

Zadnji festivalski dan so soustvarjali štirje udeleženci: poleg ekipe

Tudi letos se je na festivalu predstavljala ekipa GPE univerze v Mariboru. Foto: Društvo Indijanez

GPE so svoje vsebine pokazali še Špela Lael Cvetko, Nuša Smolič in Matija Krivec, ki so nas obiskali iz Ljubljane. Špela je na svoji stojnici obiskovalce zabavala in nagovarjala z vpogledom v različne vrste tarota, na ogled je bilo tudi njeno slikarsko delo. Na področju slikarstva deluje tudi Nuša, ki se obenem ukvarja s promocijo umetnikov na mednarodnem trgu; v okviru svojih delavnic je tako združevala ustvarjalni proces in poslovni vidik umetniškega izražanja. Matija, ki s svojim ustvarjanjem združuje ročne spretnosti in glasbo, pa je predstavil izbor instrumentov iz naravnih materialov, pa tudi izdelke iz korenin, vejic in vitic.

Društvo Indijanez

Vsebine, ki jih je za festival pripravila organizacijska ekipa, so poleg promocije in predstavitve Društva Indijanez skrbele za dobro razpoloženje pri udeležencih in mimoidočih. Na voljo so bili letaki in drugi promocijski materiali, med drugim tudi personalizirane broške, ki so si jih obiskovalci lahko izdelali sami. Trg je obiskala tudi ekipa Centra Šteker, največjega programa društva.

Ekipa Indijanez je obiskovalce vabila k izdelavi unikatnih brošk. Foto: Društvo Indijanez

OD SPOMINOV DO IZPOVEDI

Ekipa je obiskovalce in sodelujoče nagovarjala tudi nekoliko drugače, s pomočjo preprostih, a zgovornih iztočnic, ki so odpirale teme z različnih področij. Listki, ki so viseli na tablah med stojnicami, so mimoidoče spraševali po počutju, željah, ciljih ter mnenjih o ljubezni, kreativnosti, jezi, Mariboru in še čem.

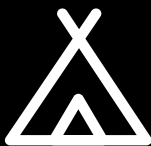
Dejavnost je s pomočjo osebnega pristopa in neposrednostjo ulične akcije ljudi pozivala, naj delijo izbrane utrinke, trenutke, spomine in mnenja, nato pa jih še na kratko zapišejo in zalepijo na eno od tabel, ki so se prelevile v nekakšne razstavne panoje, misli Mariborčank in Mariborčanov pa v majhne umetnine. Povprašali smo jih na primer, kako se sami kreativno izražajo, kaj je zanje uspeh, kreativnost, ljubezen, domišljija ali kaj menijo o socialnih omrežjih, na raznobarne listke v obliki src pa so nam lahko zaupali svoje občutke o tem, koga imajo radi, kaj imajo najraje pri sebi, za kaj so hvaležni, kaj jih razveseljuje in česa si želijo.

Kaj imajo radi Mariborčani? Foto: Društvo Indijanez

V duhu uličnih akcij društva, kot je na primer akcija "Ovekovečimo spomine" izpred petih let, smo beležili tudi trenutke in utrinke, ki so mimoidoče spominjali na Maribor. Aktivnost je služila kot izvirni način ovekovečenja festivalskega dogajanja, obenem pa je nastala slika, ki zajema vsaj del mestnega duha in javne zavesti.

Festival je s tem spodbujal dialog v več pomenih, na ravni skupnosti in individualno.

Ni kriva apatija

Eden glavnih namenov festivala je tudi razbijanje mita o nezanimanju, neaktivnosti in apatiji, skozi katerega javnost pogosto dojema predvsem mlado populacijo. S prizadevanjem k izboljšanju podobe mladih v javni zavesti – brez oznak pasivnosti in neizvirnosti – dokazujemo, da mladinska in ustvarjalna kultura živita tudi v mariborski regiji in drugod po Sloveniji.

Kje pa lahko iščemo razloge, zakaj nista bolj v ospredju skozi vse leto? Težko je okriviti en sam vzrok, a morda se vanju preprosto ne vlaga dovolj; če bi ustvarjalci od lokalnega okolja dobili pogoje za aktivno sodelovanje, gre sklepati, da bi se bili bolj pripravljeni vključevati. Šele ko nehamo vztrajati, da mladim itak do ničesar ni oziroma vsaj priznamo, da zadeva ni tako enostavna, se lahko posvetimo raziskovanju pravih dejavnikov.

Da prostor in želja po ustvarjalnosti obstajata tudi v lokalnem okolju, sicer dokazuje obisk festivala, ki po zadnjih ocenah znaša do 200 obiskovalcev skozi vseh pet dni. Gre za rezultat raznolikoga programa, primerne za vse starosti, priljubljene lokacije v središču mesta in (bolj ali manj) ugodnega vremena. Velik del obiskovalcev so predstavljali dijaki in učenci z bližnjih šol, študenti, upokojenci in drugi naključni mimoidoči, kar

nekaj je bilo tudi mladih družin in starih staršev z vnuki.

Nagovor raznolikih obiskovalcev je ključen za aspekt prenosa znanja, ki predstavlja enega osnovnih gradnikov festivala in njegovega poslanstva. Poleg možnosti predstavitve za same ustvarjalce gre tudi za priložnost za vključevanje in poučevanje obiskovalcev: s tem, ko se lahko v okviru delavnic ali demonstracij preizkusijo na nepoznanih ali manj

znanih področjih, nastane dragocena izkušnja neformalnega izobraževanja in pridobivanja spretnosti oziroma veščin, ki temelji na brezplačnem, prosto dostopnem pretoku znanja.

Nenazadnje imajo tovrstni dogodki še toliko večji pomen v času pandemije, ki ni le prekinila vsakdanjih stikov, ampak tudi ogrozila številne vsebine na področju kreative (in s tem seveda številne kreativce). Zahvaljujoč

vpogledu v svet nedostopnosti in omejitvev nam je zdaj jasno, koliko pomeni, da se lahko zatečemo k ustvarjanju. Tudi ko je zmanjšana vloga sicer izredno pomembnega socialnega vidika, gre še zmeraj za koristne veščine, ki istočasno predstavljajo nekakšno terapevtsko noto, možnost izpopolnjevanja in spodbujanje k aktivnemu preživljanju časa.

SRČKI, GLASBA, IGRIVOST: FESTIVAL V OČEH ORGANIZATORJEV PO ČEM PA SI BOMO LETOŠNJI FESTIVAL NAJBOLJ ZAPOMNILI ORGANIZATORJI?

Matej Behin

Dotaknilo se me je dejstvo, da znamo ljudje tudi po preizkušnjah in burnih časih še vedno skupaj ustvarjati, pa tudi primeri izvirnih, nenavadnih načinov ustvarjanja, ki cvetijo kljub nezadostni podpori s strani sistema. Moja želja je, da to večkrat prenesemo tudi na druga področja. V spominu mi bodo vsekakor ostali tudi pisani srčki, ki so napolnili našo tablo; veliko je stvari in ljudi, ki jih imamo radi in naši obiskovalci so to z veseljem podelili. Mešanica ljubezni in kreativnosti je dan popestrila tako njim kot naši ekipi.

Ines Terbovšek

Moram reči, da sem pozitivno presenečena, s kako raznolikimi dejavnostmi se mladi (in mladi po srcu!) ukvarjajo in kako nalezljivi so njihova inovativnost, zanos ter ljubezen do ustvarjanja in kreativnega izražanja. Najbolj mi je ostal v spominu zadnji dan festivala – predvsem zato, ker je trg za nekaj časa še malo bolj oživel, ko ga je napolnil zvok violončela, na katerega je zaigral Matija Krivec, na enem izmed njegovih doma narejenih bobnov pa ga je

Srčki različnih barv so obiskovalcem pomagali spregovoriti o vsem, kar jim je ljubega. Foto: Društvo Indijanez

pospremila obiskovalka festivala. Vsekakor simpatičen vložek za zaključek festivala!

Katja Zgoznic

Za izdelovanje brošk smo imeli nekatere motive in slike že vnaprej pripravljene, na voljo pa so bili tudi prazni listi, kamor so

lahko obiskovalci narisali lastne unikatne motive. V mislih sem imela, da si bodo broške želeli narisati in izdelati predvsem otroci in mladostniki, a sem z radostjo spremljala, kako so se za našo mizo znašli tudi mnogi gospodje, ki ohranjajo svojo igrivost in kreativnost.

Festival je tudi tokrat privabljal raznolike obiskovalce. Foto: Društvo Indijanez

Zadnji dan dogodka je popestrila glasba. Foto: Društvo Indijanez

Pogovarjali smo se z obiskovalci vseh starosti. Foto: Društvo Indijanez

PUSTI, NAJ TE NOSI VODA

SLOVENSKA DEMOKRACIJA V ČASU BURNIH TOKOV

Dolge čakalne vrste, spremembe lokacij volišč za predčasno glasovanje, težave z glasovanjem po pošti. To niso bile le slike z druge strani Atlantika, kjer se vedno skrajnejša ameriška desnica vse bolj zoperstavlja (večrasni) demokraciji z oteževanjem ali celo odvzemanjem pravice do glasovanja in do glasu. Gre za prizore, ki smo jih v prvih dneh julija lahko spremljali v Sloveniji pred referendumom o spremembah Zakona o vodah.

Vključno s plebiscitom o samostojnosti je bil to naš dvaindvajseti referendum v zadnjih treh desetletjih. In prav z omenjenim plebiscitom, ki je vodil do oblikovanja samostojne države, ima julijski referendum o vodah morda še največ skupnega – pa ne le zato, ker je varovanje voda v času, ko klimatske spremembe kruto pritiskajo na nas, izrednega pomena. Bolj kot se je o referendumu govorilo, bolj je veljalo, da bo naša kolektivna odločitev glede predlaganega zakona izdala, kdo zares smo kot družba. Za pitno vodo gre, se je pisalo in razumelo. Za dušo naroda gre, je zraven še bučalo med mnogimi. Vse skupaj se je celo odvijalo le dobra dva tedna po trideseti obletnici slovenske samostojnosti.

Neizogibno je, da se takšne referendume polemizira. Ni pomagalo, da je novelo zakona, o katerem smo odločali, predlagala

nepriljubljena vlada in da se je vse skupaj odvijalo v že tako čustveno nabitem okolju, ki ga ustvarjajo frustracije zadnjega leta in pol. V marsikaterem pogledu se zdi slovenska družba, kot številne druge po Evropi in v svetu, razklana na premnogh frontah kulturnih in političnih vojn našega časa. Ujeti smo med levo in desno politiko, med preteklostjo in prihodnostjo, med svobodo posameznika in družbeno odgovornostjo. Pandemija je razgalila mnoge sistemske šibkosti ter poglobila obstoječe vrzeli neenakosti in za mnoge ljudi je to pomenilo (dokončno) razblinjenje iluzije o sistemu, ki deluje ali vsaj takšnem, ki bi deloval za vse. Mnogi, ki se udeležujejo znotraj tistih najbolj uradnih okvirjev sistema, se tega ne le dobro zavedajo, ampak računajo na apatijo in brezupnost volivca, ki se mu zdi brezveze ukvarjati s politiko, ker kot navadni ljudje itak ne bomo ničesar spremenili.

Resnica pa je, da imamo na kolektivni ravni pogosto napačno predstavo o konceptu politike. Politika ni nekaj, kar visi med pajčevino na stropu državnoborske stavbe, izven dosega državljanov. Ni samo zapis ali protokol ali zakon. Politika niso samo strankarski obračuni in izračuni in preračuni, niti ni v rokah političnih predstavnikov. Politika je doma zunaj, na ulicah, v mestih in na podeželju. V hišah in sobah in za kuhinjsko mizo. Zelo mikavno je reči, da je politika sama sebi namen in morda je v nekaterih primerih to

celo res, ampak če razširimo njeno definicijo in se zavemo, da je politika vse, kar zadeva vsakdanja življenja vsakdanjih ljudi, hitro ugotovimo, da je skoraj vsako dejanje ali nedejanje politično. Vsako udeleževanje v družbi in sooblikovanje prostora, v katerem živimo, je politično in ko daš človeku dejansko, otipljivo moč, da sprejema odločitve o tem, kje in kako želi živeti, bo apatije naenkrat manj. In prav to se je zgodilo z julijskim referendumom, ko smo odločali o eni najbolj osnovnih komponent življenja: vodi.

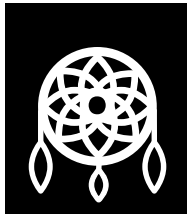
Ne glede na problematiko oziroma predmet razprave – zaradi pomembnosti nečesa tako osnovnega, kot je čista voda pa morda še toliko bolj – bi pričakovali, da si obe oziroma vse strani želijo zdravega, poštenega in transparentnega demokratičnega procesa. A že od začetka se je mnogim ustvaril vtis, da se vladajoča koalicija, ki ji transparentnost glede na preteklo leto in pol tako ali tako ni prioriteta, ni ravno trudila, da bi proces bil karseda dostopen. Že datum za referendum, ki je bil s prvotno načrtovanega 4. julija prestavljen na 11. julij, v čas poletnih dopustov, je nekaterim vzbujal skrbi o nezadostni udeležbi. A zanimanje je bilo kljub temu očitno veliko, da pa se je preneslo na dejansko mobilizacijo volilnega telesa, gre v veliki meri zahvala pobudnikom referenduma, Gibanju za pitno vodo. Z obeh strani, tako med nasprotniki kot med zagovorniki zakona, so leteli očitki zavajanja

ljudi glede dejanske vsebine predlaganega zakona, do katerega se je negativno opredelila tudi strokovna javnost. Lahko smo sicer radodarni in rečemo, da so takšna obtoževanja do neke mere del tipične kampanje. Manj prostora za interpretacijo puščajo zapleteni pri izvedbi samega referenduma.

Izjemen interes za referendum je številne ljudi spodbudil k predčasnemu glasovanju. Na koncu je svoj glas zgodaj oddalo skoraj pet odstotkov volivcev, kar je zlahka pomenilo rekordno predčasno udeležbo, ki je bila v veliki meri pripisana večji angažiranosti volilnega telesa in odhodom na počitnice. Ne glede na opredelitev je bilo spodbudno gledati, kako se ljudje množično odpravljajo na volišča že pred 11. julijem, veliko manj spodbudne pa so bile komplikacije, ki so sledile, ko je nastala zmeda glede tega, kje lahko kdo sploh voli. Po vsej državi je prišlo do nenadnih sprememb lokacij volišč za predčasno glasovanje, čeprav resda v različnih oblikah. V Ljubljani je bilo za ta namen prvič na voljo samo eno volišče, kar je privedlo do gneč in dolgih čakalnih vrst sredi poletne vročine. Maribor je imel nasprotni problem: običajno skupno lokacijo za predčasno glasovanje je zamenjalo sedem točk, razpršenih po vsem mestu, zaradi česar so se mnogi sprehajali od lokacije do lokacije v upanju, da jih bo nekdo znal pravilno napotiti. Podobnih sprememb lokacij volišč je bilo še več.

Plakat pobudnikov referenduma, Gibanja za pitno vodo, ki je pozival h glasovanju proti noveli zakona. Foto: zapitnovodo.si

Da je lahko volivec sam ugotovil, kje se nahaja njegovo predčasno volišče, je moral poznati svoj volilni okraj – ki pa ga večina sama po sebi ne, saj na vabilu ni naveden. Spletna stran Državne volilne komisije ima orodje, ki uporabniku pomaga najti pravilno lokacijo, a je prav v dneh predčasnega glasovanja prišlo do izpada (ko sem informacijo skušal preveriti sam, je stran navajala nedostopnost zemljevida zaradi posodabljanja podatkov). Volilne okraje sicer določa Zakon o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v državni zbor, sprejet konec maja letos, ki je prinesel nekatere spremembe v razmejevanju okrajev. Besedilo zakona, ki navaja okraje za posamezna naselja, je bilo tudi v času raznih izpadov dostopno na spletu, zato ga je teoretično bilo možno prečesati, da si izvedel svoj volilni okraj – kar pa je zahtevalo kar nekaj časa in potrpežljivosti, v marsikaterem primeru pa ni bilo od velike koristi, saj je pri nekaterih volilnih okrajih na primer zapisano le, da vanje sodi "del Maribora". Razen brezglavega iskanja po mestu je mnogim preostalo le to, da so za pomoč poklicali na telefonsko številko DVK-ja ali volilne enote.

Podobno se je lomilo pri oddaji vloge za alternativno obliko glasovanja, tj. od doma ali zunaj kraja stalnega prebivališča. Datum za oddajo spletne vloge preko portala eUprava je bil 7. julij; dan pred tem in do 15. ure na sam rok oddaje vloga oziroma celoten portal po več ur nista bila dostopna oziroma je bil dostop otežen. Ministrstvo za javno upravo je po odpravi napake pojasnilo, da je bila kriva prenova spletne infrastrukture. Tudi glasovanje iz tujine ni potekalo brez težav: mnogi so v zadnjem tednu pred referendumom javili, da glasovnice po pošti še niso prejeli, čeprav je bil rok za oddajo 11. julij, medtem ko naj bi nekateri dobili glasovnice s starimi in posledično neveljavnimi podatki ali pa celo prazne kuverte.

Tudi doma je bil eden izmed najbolj odmevnih zapletov povezan z glasovanjem po pošti. Ministrstvo

za delo, družino in socialne zadeve je domove za ostarele o možnosti glasovanja po pošti obvestilo le nekaj ur pred iztekom roka za prijavo, ki je sicer 30. junij. To je pomenilo, da je večina teh ustanov ostala brez omenjene možnosti, ki je med njihovimi stanovalci precej razširjena. Ministrstvo je ob opravičilu preprosto navedlo, da je šlo za nenamerno napako (mariborski Večer je zapisal, da naj bi bila oseba, zadolžena za to nalogo, na dopustu). Nekaj domov je sicer samoiniciativno poskrbelo za glasovanje po pošti, iz Sindikata taksistov pa je sredi tedna prišlo sporočilo, da bodo na dan referenduma v Kopru, Mariboru in Ljubljani stanovalce domov brezplačno vozili na volišča. Gre za gesto solidarnosti, ki pooseblja demokracijo v akciji in s tem za enega izmed najbolj presunljivih trenutkov kampanje, a z grenkim priokusom, da je takšna samoorganizacija sploh potrebna.

Naštete nepravilnosti tudi v najboljšem primeru vzbujajo dvom o zdravju demokratičnega procesa pod trenutno oblastjo. Posamezne nepravilnosti so običajne in do neke mere dopustne, ko pa se stopnjujejo in seštevajo, se je potrebno vprašati, kdaj gre za vzorec in ne več za serijo nepovezanih napak. Kako težko je verjeti, da je vlada nekoga, ki ga zunanji opazovalci označujejo kot nasprotnika medijev in prijatelja – če ne kar zaveznika – Orbánovega režima, zdaj

spogleduje z zatiranjem volivcev in oteževanjem uveljavljanja volilne pravice? Spomnimo na Janševe preuranjene novembrske čestitke sedaj bivšemu ameriškemu predsedniku ob ponovni izvolitvi, ki jih je prav po trumpovski pospremil s tviti o skrajnih desničarskih teorijah zarote glede ameriških volitev, vmes pa še našel čas za obsojanje protestov v lastni državi. Medtem smo iz Amerike lahko spremljali za mnoge podobno otežano glasovanje, kot se je na sicer veliko manjši ravni osem mesecev kasneje dogajalo pri nas.

Kljub vsemu je bil referendum na koncu uspešen in čisto nič nejasen: kvorum 339.726 glasov, potreben za zavrnitev novele, je bil skoraj dvakrat presežen, volilna udeležba pa pri skoraj 46 odstotkih izredno visoka. Več kot 86 odstotkov udeležencev je nasprotovalo predlaganemu zakonu. S tem se nismo opredelili le do samega zakona in vlade, ki ga je oblikovala, ampak tudi do poti, ki jo želimo na tej točki kot narod ubrati. Prav zato ima juljski referendum v nekaterih pogledih podobne implikacije kot naša odločitev izpred tridesetih let, saj govori, kdo si želimo biti.

Trump na koncu ni bil ponovno izvoljen, a kot kaže nasilna turbulenca ameriške družbe v tednih in mesecih po volitvah, s tem še ne izgine grožnja avtokracije, prav tako ni popravljena že nastala

škoda. Erozije demokracije ne bo ustavilo eno dejanje: podobno kot zgodovinska mobilizacija Američanov ni naredila konca agresivnim izpadom in napadom njihove desnice, lahko sklepamo, da tudi mobilizacija, ki smo ji bili julija priča pri nas, ne bo dovolj v primeru nadaljnega slabšanja političnega procesa, če se zgodi samo enkrat. Gotovo to ni zadnji poskus odvzema nečesa, kar se nam zdi samoumevno, verjetno niti ne zadnji "napad" na vodo. Na stičišču vseh zdravstvenih, družbenih in političnih kriz, s katerimi se soočamo, je jasno, da nas čaka še več divjih tokov in da bo potrebno sprejemati nove odločitve o tem, kaj nam je pomembno. Spodbudna novica je, da je slovenska politika – tista, ki živi na ulicah in na protestih in za kuhinjsko mizo – trenutno dobrega zdravja. Naj tudi ostane tako.

Tiha voda bregove dere, pravijo. A zmaga slovenskih volivcev je bila vse prej kot tiha: zmagali smo jasno, glasno, odločno. Ne le s samim izidom, ampak tudi zato, ker smo pokazali, da ne spimo. Tukaj smo in se borimo za prihodnost, kljub sedanosti, ki se nemalokrat zdi skregana z logiko. Veliko stvari, problemov in groženj je, ki nas delijo in za katere si mnogi želimo, da bi bili o njih bolj soglasni. Mogoče pa se lahko o njih bolje pogovorimo, ko bomo skupaj ubranili svojo demokracijo.

Avtor: Matej Behin

Foto: PalSand / Shutterstock

UJETO

22/4 DAN ZEMLJE

ZEMLJA

Pomislim na blato in kamne in rastline nasploh in to kroglo, ki ni čisto okrogla, z modrimi točkami, zelenimi pikami, rjavkastimi nišami, obdano z oblačno sivkastimi lisami.

Priča jim nikdar nisem bila osebno, poznam pa te slike in pripovedi, ki govorijo o njenem gibanju, ne da bi kdo sedel za krmilom.

Ne potrebuje človeka ne drugega živega bitja in je. Obstaja. In daje življenje, omogoča življenje vsem prebivalcem sveta.

Ima toliko skrivnosti, a jih ne skriva ... lahko raziskujem. Saj ne daje pravila, ne postavlja merila in še nikdar ni potegnila meje, kjer bi zavpila, da ta moj korak ne velja.

Vzpenja se v višave, spušča v globine in tudi za vse lenuhe prekriva ravnine. In tam, kamor ne sežejo gorovja, morja in gozdovi, biva puščava, kjer ni ljubosumja, da pretežno pesek pokriva ta tla.

Po njej se plazim v različnih metodah, bivam v raznolikih oblikah in odkrivam na lastne oči lepote njenega stvarstva, ki jih tudi okušam, vonjam, slišim, tipam ter čutim znotraj področja krvi in mesa.

Menim, da diha.
Se z mano igra.

Mi daje vetra in spremlja, kam bom odšla.
In ve, kdaj opazujem prav njo, čeprav samo delček celote.

Menim, da čuti.
Vprašanje, če jo žgečkam.
Sem nežna, včasih pa le grobo trepljam.

Menim, da ljubi.
Ljubim jaz njo.

Avtorica: Katja Zgozdnik

MEŠANO

SPREHAJANJE PSOV V ZAVETIŠČU ZA ŽIVALI MARIBOR

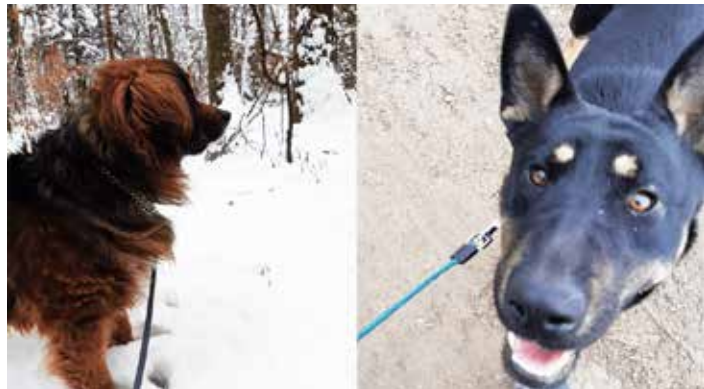

Foto: Društvo Indijanez

Da bi šla sprehajat pse v lokalno zavetišče, je misel, ki se mi je porajala že več let, pred kratkim pa sem jo tudi udeležila. Prvi korak k temu je bila informativna poizvedba na domači spletni strani Zavetišča za živali Maribor. Na njihov elektronski naslov sem poslala svoj namen o priključitvi v ekipo sprehajalcev in še v istem tednu sem se znašla v družbi osebja v zavetišču, kjer sem najprej opravila interno izobraževanje za sprehajalca, nato pa dobila svojo prvo psičko za v spremstvo na sprehodu.

Z dejavnostjo pripomore kot dodatna pomoč pri oskrbovanju psov. Psi na sprehodih opravijo potrebo po lulanju in kakanju izven svojega bivalnega prostora, jim pa tako omogočim tudi nekaj dodatnega sproščanja, gibanja, zabavanja in popestritve.

Med sprehajanjem pa sem se vprašala: kdo sploh koga pelje na sprehod? Vzrokov, zakaj sem se priključila ekipi sprehajalcev, je več in eden izmed teh je nudenje pomoči – ni pa to glavni razlog. Odkar pomnim, me stik z živalmi razveseljuje. Z mano že živi mačja družabnica, imam pa tudi željo, da bi svoj dom in vsakdan enkrat delila tudi s psom. Sprehajanja v zavetišču so zato zame postala najboljši in najlepši približek k izpolnitvi te želje, ki pa ima zame tudi druge dobre lastnosti. Znani so splošni zdravstveni učinki sprehodov, kot so zmanjšan krvni tlak, izboljšanje

ravnotežja, nadzor ravni sladkorja v krvi ter lajšanje bolečin v sklepkih in mišicah (vir: Kužek.si, »Prednosti sprehajanja psov za naše zdravje«).

Prav tako so tukaj učinki na področju duševnega zdravja, kot na primer razbremenitev od stresnega vsakdana ter pomoč pri anksioznih motnjah in depresiji (vir: Vizita.si, »Kako hišni ljubljenci vplivajo na duševno zdravje?«).

Meni je všeč, da se pri sprehajanju razgibam, da sem na zraku v naravi in da se sprostim, predvsem pa mi je všeč občutek koristnosti. Ne spomnim se, kdaj mi je to postalo pomembno, če je tako pri meni že od nekdaj ali gre za nekaj priučenega z leti; vsekakor pa imam rada, da sem del nečesa, pri čemer se počutim, da prispevam svoj del k celoti in mi je užitek sodelovati.

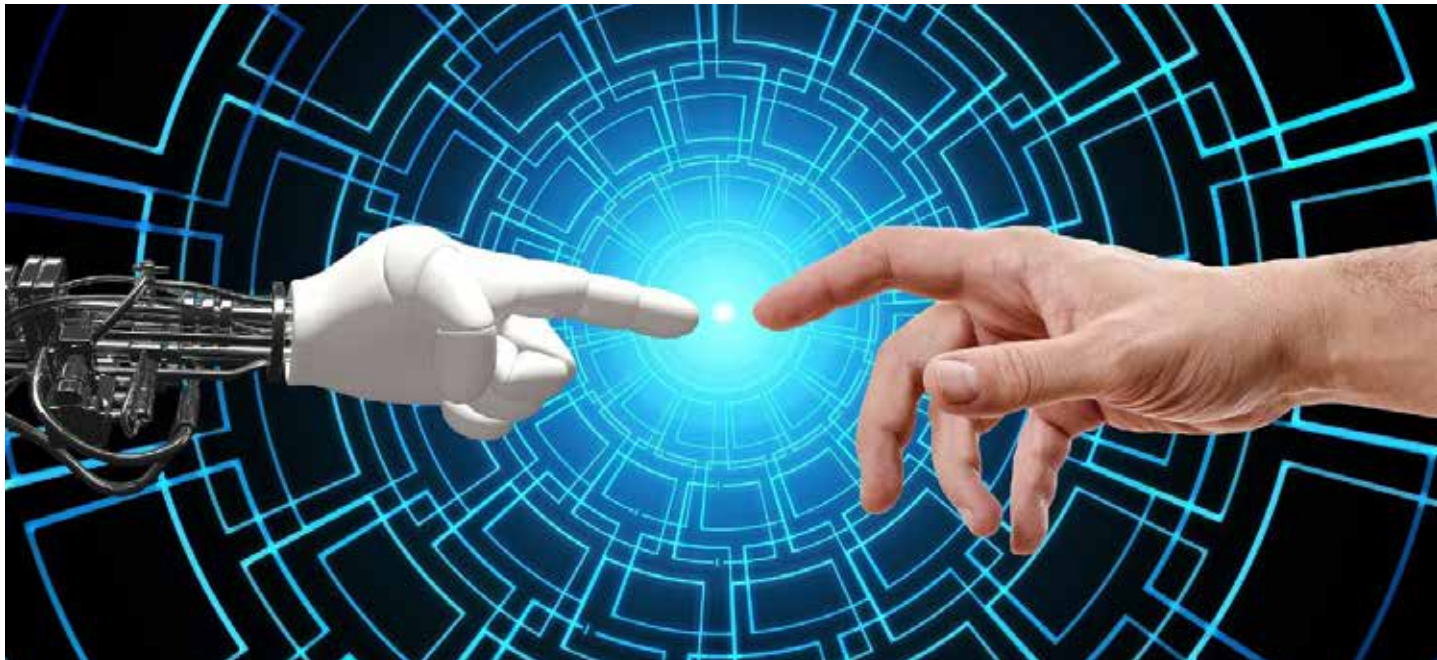
Na sprehodih sem minimalno eno uro in vidim, da ne glede na to, kaj se mi je prejšnji dan stresnega dogajalo ali kaj me bremeni za naprej, skrbi in težave v tem času skoraj povsem ali pa tudi popolnoma izginejo. V času sprehoda je moj fokus posvečen temu čudovitemu bitju zraven mene, ki v tistem trenutku deli z mano vso svojo radost, ljubezen in veselje ob metanju tiste ene igračke ali lesene palice, občasnem božanju ali pa že zgolj v raziskovanju gozda ob zavetišču.

Avtorica: Katja Zgozdnik

KAI-FU LEE: UMETNA INTELIGENCA IN POKLICI PRIHODNOSTI

PRIHODNOST SKOZI OČI ENEGA IZMED VODILNIH STROKOVNJAKOV NA PODROČJU UMETNE INTELIGENCE

Kai-Fu Lee je eden izmed najbolj priznanih strokovnjakov na področju umetne inteligence. Rodil se je na Tajvanu in je bil že kot otrok izjemno nadobuden. Leejev brat je študiral v Združenih državah Amerike, kjer je videl, da ameriški izobraževalni sistem dopušča veliko več kreativnosti kot tajvanski, ki temelji na učenju na pamet, zato se je Lee že pri 11 letih preselil k bratu v Ameriko, kjer je nadaljeval šolanje in kasneje zaključil tudi študij. Delal je v podjetjih Apple, Microsoft in Google, nato pa ustanovil svoje podjetje Sinovation Ventures, ki na Kitajskem financira start-up podjetja, ki se ukvarjajo z umetno inteligenco.

Lee je imel tekom kariere tipično kitajsko delovno etiko. Delal je 80 ur na teden in se zbujal sredi noči, da je lahko pravočasno odgovoril na sporočila šefov in sodelavcev iz Amerike, seveda pa ob takšnem tempu ni imel časa zase ali za družino. Ko so mu zdravniki pred leti diagnosticirali limfom v četrtem stadiju, ga je to privedlo do spremembe življenjskega sloga in pogleda na svet. Njegov pogled na to, kako bo umetna inteligenca v bližnji prihodnosti spremenila naše življenje, pa je drugačen, kot bi si morda predstavljali.

KAJ SPLOH JE UMETNA INTELIGENCA?

Ob tem pojmu marsikdo pomisli na znanstveno-fantastične filme, v katerih roboti presežejo človeško inteligenco in se nam tako ali drugače uprejo. V osnovi pa je umetna inteligenca drugačna, kot si predstavljamo, in je že vpeta v naše vsakdanje življenje – najpogosteje se z njo srečamo preko uporabe različnih aplikacij in spletnih strani, kot so npr. Google, YouTube, Facebook, v ozadju katerih je umetna inteligenca, ki skrbi za to, da nam glede na našo spletno aktivnost predlaga ustrezne rezultate iskanja, videoposnetke in oglase. Prometna policija na Kitajskem pa na primer vedno bolj uporablja tehnologijo prepoznavanja obrazov. Če pešec prečka cesto tam, kjer je ne

bi smel, ga kamera identificira, kazen pa se mu avtomatsko izda na mobilni telefon preko sporočila. Na podlagi česa pa deluje takšna avtomatizirana tehnologija?

STROJNO IN GLOBOKO UČENJE

Umetna inteligenca, kot jo poznamo danes, temelji na strojnem učenju. To je sposobnost računalnikov, da se učijo samostojno. Za svoje delovanje potrebujejo veliko količino podatkov, sprogramirani pa so na podlagi algoritmov. Sčasoma, ko vanje vnesemo še več podatkov, pa razvijejo sposobnost, da se začnejo na podlagi preteklih izkušenj odločati sami. Pravi preboj znotraj strojnega učenja so znanstveniki dosegli z globokim učenjem. Pri globokem učenju gre za to, da se na podlagi ogromne količine podatkov zgradi globoka nevronska mreža, ki posnema človeške možgane. Računalnik sicer potrebuje veliko več podatkov, da se nauči istega koncepta kot človek – ko ima podatkov dovolj, pa deluje odlično, v marsikaterem primeru celo bolje kot človek.

LAHKO UMETNA INTELIGENCA NADOMESTI ČLOVEKA?

Lee napoveduje, da bi lahko v roku 10–15 let umetna inteligenca nadomestila kar polovico služb, in sicer tistih, ki vključujejo veliko rutinskih nalog in pri katerih je mogoče zbrati veliko podatkov, saj so le-ti nujni za delovanje umetne inteligence. Na Univerzi v Oxfordu so izvedli študijo, v sklopu katere so analizirali naravo dela 7000 različnih služb in na podlagi analize ugotovili, v kolikšni meri jih lahko umetna inteligenca nadomesti. Prišli so do zaključka, da so med najbolj nadomestljivimi poklici delavec za tekočim trakom in v kmetijstvu (pobiranje pridelkov, zatiranje in gnojenje kmetijskih površin), gradbeni delavec (tista dela v gradbeništvu, ki ne zahtevajo veliko spretnosti), računovodja, tajnica, serviser, receptor, delno celo radiolog. Ko bodo znanstveniki bolje dodelali sposobnost samodejne vožnje avtomobilov, pa bo umetna inteligenca nadomestila tudi poklicne voznike.

Umetna inteligenca pa se težje kot človek spopada z

LEE NAPOVEDUJE, DA BI
LAHKO V ROKU 10–15 LET
UMETNA INTELIGENCA
NADOMESTILA KAR
POLOVICO SLUŽB

nepredvidljivim okoljem, kjer je veliko spremenljivk – tako je npr. avtomobilu lažje samodejno voziti po avtocesti, precej težje pa po mestu, kjer so križišča, semaforji, pešci, kolesarji in drugi dejavniki, saj tudi ni zmožen oceniti, ali je ovira na cesti na primer igračka ali otrok. Kljub temu, da umetna inteligenca nekatere naloge opravlja bolj učinkovito kot človek, pa ni zmožna doseči nivoja človeške inteligence, saj stroja ne znamo sprogramirati tako, da bi bil zmožen samozavedanja, zato tudi ne premore čustvovanja in kreativnosti. Lee zato trdi, da so poklici, pri katerih je poudarek na kreativnosti in sočutju do sočloveka, poklici prihodnosti.

KAKŠNE SO PASTI UMETNE INTELIGENCE?

Ljudje pred vsako veliko spremembo občutimo vsaj malo strahu, nelagodja ali odpora. Tako je bilo tudi v preteklosti ob vsakem večjem tehnološkem dosežku (med industrijsko revolucijo, ko smo pričeli uporabljati elektriko in med digitalno revolucijo). Porast umetne inteligence bo vsekakor s seboj prinesel tudi marsikatero varnostno grožnjo – vedno obstaja možnost, da hekerji vdrejo v sistem in prevzamejo nadzor nad stroji, se poigrava

s podatki ali sistem porušijo. Izredno nevarna pa je lahko uporaba umetne inteligence v vojaške namene, kot so npr. vojaška brezpilotna letala in tanki, ki delujejo brez posadke. Umetna inteligenca seveda lahko tudi zabriše mejo med resničnim in virtualnim. Tako na primer poznamo tehniko »deepfake« (angleška tvorjenka, ki izhaja iz izrazov »deep learning« in »fake«), pri kateri sliko ali video s pomočjo umetne inteligence spremenimo in ponaredimo na takšen način, da deluje, kot da je na sliki ali posnetku nekdo drug kot v resnici.

Države bodo morale sprejeti zakonodajo, ki bo regulirala področje umetne inteligence. Uvajanje nove zakonodaje pa ne bo tako preprosto; ker umetna inteligenca za svoje delovanje potrebuje čim večjo količino podatkov, se poraja vprašanje, kako uvesti zakone, ki bodo dopuščali uporabo osebnih podatkov, hkrati pa bodo obvarovali zasebnost posameznika. Vprašljivo je, v kolikšni meri bomo sploh pripravljene izdati svoje osebne podatke (npr. zdravstveno kartoteko v medicinske namene). In kdo bo odgovarjal, ko bo za smrt človeka krivo avtonomno orožje? Bodo prednosti umetne inteligence prevladale nad slabostmi?

VIRI:

<https://timesensitive.fm/episode/kai-fu-lee-power-artificial-intelligence-transform-humanity/>

<https://www.youtube.com/watch?v=d6GruCLLzEw>

<https://www.bbva.com/en/kai-fu-lee-how-artificial-intelligence-will-help-teachers/>

MANJ RUTINE, VEČ KREATIVNOSTI

Ironično je, da smo po industrijski revoluciji začeli delati še več, namesto, da bi nam stroji delo samo olajšali. Tudi digitalna revolucija bi nam naj olajšala komunikacijo, kljub temu pa v namen komuniciranja preživimo še več časa pred računalniki in mobilnimi telefoni in nam zato pogosto zmanjka časa za druge stvari. Lee je sicer prepričan, da je tehnološki napredek pozitivna stvar in da je na nas, na kakšen način ga izkoristimo; meni, da nam bo umetna inteligenca življenje olajšala in nas razbremenila rutinskih in duhamornih del ter nam omogočila več časa za prijetne, ustvarjalne aktivnosti in dela. Izpostavlja pa, da je tehnologija spremenila že vsa področja našega življenja (npr. način potovanja, zabave, komunikacije), izobraževalni

sistem pa je še vedno enak, kot je bil nekoč. Ker bodo roboti prevzeli velik del trenutno obstoječih služb, bo potrebno otroke usmeriti v poklice, ki zahtevajo veliko ustvarjalnosti in sočutja, zato bodo morali razvijati svojo kreativnost, kritično mišljenje, komunikacijske veščine, sposobnost sodelovanja in timskega dela ter pridobivanja zaupanja.

Ker pa bo toliko poklicev zaradi umetne inteligence izpadlo, bo potrebno tistim, ki bodo službo izgubili, omogočiti možnost prekvalifikacije. Lee celo predlaga, da bi ljudje, ki ne želijo nove, dolge kariere, imajo pa željo prispevati nekaj dobrega k družbi v obliki prostovoljnega dela, za to prejeli plačilo.

Nemogoče je sicer točno napovedati, kateri poklici bodo aktualni v prihodnosti; najverjetneje se bodo razvili tudi novi, tako kot so se že v preteklosti ob vsakem večjem tehnološkem napredku. Leejeve napovedi za prihodnost morda zaenkrat zvenijo rahlo utopično, ampak pustimo se presenetiti.

Avtorica: Ines Terbovšek

Avtor: Ambasada Rog

BRIDKA AFGANISTANSKA REALNOST

IZJAVA AMBASADE ROG

V dnevi po umiku ameriških sil se nam pred očmi razkriva bridka afganistanska realnost, pred katero si je zahodna javnost vseskozi zatiskala oči. Razkriva se nam dejstvo, da ameriška invazija, pri kateri je s svojo vojsko sodelovala tudi Slovenija, ni prinesla napredka, svobode, ali varnosti. V 20ih letih okupacije niso rastle državne in civilne institucije, izurjena državna vojska ali stabilna vlada - v resnici so zahodne milijarde romale v žep ameriških vojaških koncesionarjev, lokalnih warlordov, sumljivih varnostnih agencij, mešetarjev z orožjem, trgovcev z ljudmi, narkotrafikantov, koruptivnih funkcionarjev in nevladnih

oportunistov. Se res lahko čudimo, da danes vsa ta potemkinova vas ne nudi kakega odpora proti talibanski ofenzivi? 20 let so nam o Afganistanu pripovedovali laž, da mirovniške misije krepijo stabilnost in šibijo Talibane, danes pa vidimo nasprotno: civilno prebivalstvo je trpelo vse te bombe, obstreljevanja, ugrabitve, samomorilske napade in nešteto zločinov proti človeštvu za prazen nič.

Evropske države pa so medtem ponavljale mit o tem, da je Afganistan varna država. Le kako bi politični voditelji lahko stopili pred svoje volilce in jim povedali, da so bile drage mirovne misije naših vojakov le

farsa? In kar je bolj bistveno, kako bi sicer utemeljevali zavračanje afganistanskih prosilcev za azil? Slovenija je bila seveda med tistimi državami, ki so se najbolj držale mita o varnem Afganistanu in nekaj let ni azila podelila prav nikomur - tudi v času ko so v drugih evropskih državah mnogi Afganistanci zaradi svojih osebnih okoliščin še vedno dobivali azil. Še več, v zadnjih letih je policija celo na ilegalni način v BiH vrnila tisoče Afganistancev. Ljudje, ki so se v našo državo zatekli po pomoč, so bili znova žrtev zahodne politične odločitve - čeprav je bila ta zavita v "strokovno" obliko zavrjene prošnje za azil.

Zato je potrebno danes, ko je laž

razkrita in se celo naše oblasti hvalisajo, da "bomo zaščitili naše afganistanske sodelavce", znova pogledati zgodovino laganja tako Ministrstva za obrambo kot Ministrstva za notranje zadeve. Obljube bodo namreč hitro pozabljene in naši uradniki bodo kmalu imeli nove izgovore za zavračanje afganistanskih prosilcev za azil, talibanska vlada pa bo hitro postala nova "stabilizacijska sila".

Za ponazoritev si poglejmo nekaj primerov zavrženih afganistanskih prošenj za azil zadnjih let. Iz njih je razvidno, da je bila najprej sprejeta politična odločitev o zavračanju, nato pa so si uradniki izmišljevali kriterije

zavračanja. Tako so leta 2016 našega tovariša umetnika, ki je bil preganjan s strani Talibanov, zavrnilo z besedami:

"Če bi bilo umetniško ustvarjanje v njegovi kulturi tako nesprijemljivo, kot je to želel prikazati prosilec, potem niti ne bi imel možnosti, da bi se razvil v umetnika, torej ne bi imel možnosti, da bi pel in risal že v šoli, ne bi mogle najti osebe, ki bi ga lahko to naučila, ne bi imel tudi podpore družine in posledično se s tem tudi ne bi mogel preživljati. Njegova nadarjenost oziroma nagnjenost k umetnosti, bi bila v takšnem okolju, kot ga je po eni strani opisal prosilec, zatrt že v kali."

Za vse ostale, ki so bili podvrženi grožnjam, ob katerih niso mogli zamahniti z roko, pa so iznašli magično rešitev: preselijo naj se v Kabul. "Organizacije, ki spremljajo varnostne razmere v Kabulu so sicer ugotovile porast napadov upornikov v mestu... Pristojni organ poudarja, da čeprav je v zadnjem letu uspelo upornikom v Kabulu lansirati nekaj bolj kompleksnih napadov, ki so tudi zahtevali večje število civilnih žrtev kot sicer, varnostna situacija v tem mestu še zdaleč ni takšna, da bi predstavljal resno grožnjo za posameznega civilista."

Tudi v primerih, ko je bil posameznik direktno ogrožen od Talibanov in se ne bi mogel preseliti v Kabul, je MNZ s svojo

logiko "če bi bil zares ogrožen, bi bil že mrtev", našel priročen odgovor: (citiramo iz negativna afganistanskega vojaka) "...če so talibani izvedeli da dejstvo, da se je prosilec nahajal doma in bi ga resnično želeli odpeljati, prav gotovo ne bi trkali na vrata in čakali, da se vrata odprejo, niti ne bi dovolili prosilcu, da pobegne skozi druga vrata hiše."

Poglejmo za trenutek še obravnavo t.i. ranljivih skupin. Recimo mladoletnikov brez spremstva, torej otrok in najstnikov, ki bi po mednarodni zakonodaji morali imeti pozornejšo obravnavo. Navajamo primer fanta, ki je prišel v Slovenijo star 16 let:

"Iz poročil lahko razberemo, da je bilo v zadnjih 7 mesecih v provinci XX 145 varnostnih incidentov. Oboroženih spopadov in letalskih napadov je bilo 102, v 15 primerih je bilo poročano o nasilju nad posamezniki, eksplozij je bilo 13, itd... To pomeni, da je bila varnost v kraju, ker je živel prosilec, dobra."

V istem primeru smo lahko prebrali: "Korist otroka je vrednostni pojem, ki ga je treba konkretizirati z upoštevanjem vseh okoliščin posameznega primera. Korist otroka se ugotavlja za vsakega otroka posamično v različnih življenjskih okoliščinah in starostnih obdobjih. Prosilec za azil je navedel, da je v Afganistanu še vedno živa njegova mama in da sta imela lep odnos. Po

mnenju pristojnega organa je tako mogoče slediti načelu otrokove največje koristi in to je živeti s svojo družino." Zato so mu podelili negativ in odločbo o deportaciji, v kremplje Talibanov.

ln da se na koncu ustavimo še pri pravicah žensk, ki so zahodnim silam vedno priročno opravičilo za okupacijo islamskih držav, hkrati pa tudi za razpihovanje protimigrantske politike doma. Na isti dan, ko so Talibani vkorakali v Kabul, je internet preplaval val fotografij bradatih moških, ki pleskajo čez oglese za poročne obleke (bele, v zahodnem stilu), na katerih so modeli seveda ženske. Pri tem si ne moremo pomagati, da nam ta nenadna skrb za ženske ne bi povrnila grenkih spominov na vse naše afganistanske tovarišice, ki so v Sloveniji prejele zavrnitev prošnje za mednarodno zaščito. Naj navedemo podatek, da niti ena sama Afganistanka v zadnjih 6 letih, od 'migrantske krize' naprej ni prejela azila, pa naj je potovala z družino ali sama. MNZ se bo izgovarjal, da so same samovoljno zapustile azilni dom in odpotovale drugam, a vemo, da to ni res. Mnoge so si tukaj poskušale ustvariti življenje, a so vseeno prejele negativ. Prisiljene so bile zbežati samo zato, da ne bi bile deportirane v nehumane razmere, ki so jih pognale na pot. Toda MNZ ima izgovor za vse.

Naša tovarišica Z je od otroštva kot begunka živela v Iranu in je bila žrtev prisilne poroke s starejšim

moškim, ki jo je želel odpeljati v Afganistan, z mladoletnim bratom pa so ju brutalno pretepli, ko sta se temu upirala. Zbežala sta v Evropo in v Sloveniji zaprosila za azil, kjer je MNZ na njeno prošnjo odgovoril takole:

"Pristojni organ ugotavlja, da se navedeni dogodek sploh ni zgodil v njeni izvorni državi, torej v Afganistanu, temveč v Iranu. Glede na to, da je njena izvorna država Afganistan, prosilka pa v postopku mednarodne zaščite uveljavlja težave, ki so se zgodile v Iranu, ki ni država njenega državljanstva, pristojni organ navedb prosilke v konkretnem primeru ne bo obravnaval, saj jih zavrača kot nerelevantne."

Takšne in podobne obrazložitve smo lahko brali vsa leta, ko se je Afganistan pogrezal globje v vojno in kaos. V tem času je bilo tudi več oseb v skrajni duševni stiski tja deportiranih. Ne pozabimo na tovariša A, ki je zbežal iz Afganistana zaradi otroškega suženjstva. Zaradi svoje preteklosti je trpel hude duševne stiske, zaradi katerih je zamudil rok za podaljšanje svojega statusa in je bil posledično deportiran v državo, kjer nima nikogar, razen svojega starega sužnjelastnika.

Zato v trenutku, ko poslušamo cel svet vzdihovati ob novicah iz Afganistana, ki so si ga podredili Talibani, ne prenašamo več krokodiljih solz naših sokrivih oblasti, temveč zahtevamo:

1. TAKOJŠNJO USTAVITEV DEPORTACIJ V AFGANISTAN IN IZPUSTITEV VSEH AFGANISTANCEV IZ CENTRA ZA TUJCE V POSTOJNI
2. AZIL ZA VSE AFGANISTANSKE PROSILCE ZA AZIL
3. REVIZIJO VSEH NEGATIVNO ODLOČENIH PROŠENJ ZA AZIL
4. HUMANITARNE VIZE IN MEDNARODNO ZAŠČITO ZA VSE PREVAJALCE IN DRUGE SODELAVCE SLOVENSKE VOJSKE
5. TAKOJŠNJO ODOBRITEV ZDRUŽEVANJA DRUŽIN BEGUNCEV IN NJIHOVA HITRA RELOKACIJA IZ AFGANISTANA
6. PRENEHANJE PUSHBACKOV BEGUNCEV NA HRVAŠKO IN V BIH
7. HITRO VZPOSTAVITEV PROGRAMA HUMANITARNIH VIZ NA NACIONALNI IN EU RAVNI

Avtor: Matej Behin

KAPITALISTIČNI BATTLE ROYALE

JUŽNOKOREJSKI HIT SQUID GAME OBNOREVA GLEDALCE PO CELEM SVETU, POSTAL JE CELO NAJBOLJ GLEDANA NETFLIXOVA SERIJA. GLEDE NA NEKATERE ODZIVE PA JE OČITNO, DA SE VSEH NI DOTAKNILA NA ENAK NAČIN: MEDTEM KO SE MNOGI ISTOVETIJO Z NJENIM ANTIKAPITALISTIČNIM SPOROČILOM, NEKATERI VIDIJO ZGOLJ NAJNOVEŠI PRODUKT POPULARNE KULTURE, KI VABI K POSNEMANJU IN ZASLUŽKU

Foto: Sung Jin Cho / Unsplash

Bi se igrali skrivalnice za denar? To je vprašanje, ki se poraja likom južnokorejske serije Squid Game, ko jim uglajen moški ponudi priložnost za zaslužek: s tekmovanjem v priljubljenih otroških igrah se lahko potegujejo za visoko denarno nagrado. Oštevilčeni tekmovalci (skupaj jih je 456) so pod nadzorom maskiranih stražarjev in vodja iger, ki spremljajo njihovo vsako potezo.

Igralci kmalu spoznajo, da je na kocki veliko več, kot so pričakovali. Poražence namreč čaka gotova smrt, nagrado pa bo pobrala tista oseba, ki preživi celotno tekmovanje. Obupani tekmovalci so tako v hipu prisiljeni izbrati med bojem na življenje in smrt ter vrnitvijo v revščino in bedo.

Distopični triler se je po gledanosti hitro povzpел na vrh Netflixove lestvice. Mnogi izpostavljajo, da je sporočilo serije tisto, ki pri občinstvih po celem svetu najbolj odzvanja. V času pandemije, ki pogloblja obstoječo neenakost in druge ekonomske krize, si ni težko zamisliti, da se marsikateri gledalec istoveti z ubožanami

in zadolženimi liki, ki se podajo v smrtonosni boj za denar.

Squid Game je brutalna upodobitev krvoločnosti kapitalizma, ki povzroča trpljenje milijonov ljudi, nato pa to isto trpljenje predela v nadaljnjo korist. Zavaljo svojega uspeha pa ima tudi drugačno plat. Uniforme in maske, ki jih nosijo liki, so postale priljubljeni kostumi, tisti najbolj zagreti (in bogati) celo prirejajo podobne igre v resničnem življenju.

ZGODBE O PORAŽENCIH

Avtor in režiser Hwang Dong-hyuk je scenarij za Squid Game spisal na podlagi lastnih izkušenj, saj je odraščal je v isti siromašni soseski v Seulu kot glavni lik serije, ločenec in odvisnik od iger na srečo Seong Gi-hun. Serija je navdihnila tudi problematika ekonomske neenakosti v Južni Koreji, ki ima eno višjih stopenj revščine med visoko razvitimi državami. Elitizem in korupcija omejujeta priložnosti za mobilnost, kar vodi v izredno tekmovalnost in družbeni pritisk. Veliko ljudi se zateka k igram na

srečo, zaradi česar so milijoni ranljivi za razvoj odvisnosti in nabiranje dolgov.

Hwang je životarjenje nižjih razredov upodobil z različnimi liki. Že omenjeni protagonist, šofer Gi-hun (igralac 456), živi pri materi in se zaradi kockanja sooča z velikimi dolgovi, prav tako je odtujen od bivše žene in hčerke. Bivši finančnik Cho Sang-woo (igralac 218) je zaradi kraje na begu pred policijo; Kang Sae-byeok (igralka 067) je prebežnica iz Severne Koreje, ki želi čez mejo spraviti še starše in jim kupiti hišo; Abdul Ali (igralac 199) pa je migrant iz Pakistana, ki želi zaslužiti za preživljanje mlade družine.

Otroške igre so bile izbrane prav zaradi svoje preprostosti. Nekatere poznamo po vsem svetu – na primer frnikole in vlečenje vrvi – druge pa so znane predvsem korejskemu občinstvu. Tako je tudi z naslovno "igro lignja" (kor. ojingeo), kjer se igralci se prebijajo do nasprotne baze po diagramu v obliki lignja.

Kot pravi Hwang, je serija "zgodba o poražencih", ki jih sistem zanemarija in pušča zadaj. Prostora za vse na cilju ni dovolj, zato se do konca prebijajo samo tisti

Tako imenovana igra lignja (kor. ojingeo) v zgodbi igra ključno vlogo. Foto: Noh Juhan / Netflix

najuspešnejši, najiznajdljivejši, najbolj povezani in nenazadnje tudi najbolj krvoločni. Avtor se iz otroštva spominja, da je igra lignja marsikoga spravila v jok; če kot otroci zamere pri igranju hitro pozabimo, pa ima tekmovalnost v odraslosti veliko večjo težo.

Kdo so poraženci in kdo zmagovalci? Radi verjamemo, da sta talent in trdo delo dovolj, a že Hwangova osebna zgodba dokazuje, da temu ni zmeraj tako. Idejo je razvil že leta 2008, ko je živel z mamo in babico, pisanje pa je začasno prekinil, ko je zaradi dolgov prodal prenosni računalnik. Produkcijske hiše so scenarij nato dolgo zavračale, češ da je preveč nenavaden, brutalen in nerealističen. Cel desetletje je minilo, preden je našel dom pri Netflixu. Kaj se je v tem času spremenilo? Morda smo kot publika postali bolj pozorni na krutost pretirano tekmovalnega kapitalizma.

SQUID GAME V RESNIČNEM ŽIVLJENJU!

Priljubljeni ameriški YouTuber Jimmy Donaldson, ki ustvarja pod imenom MrBeast, sodi med najuspešnejše ustvarjalce na tej platformi. Njegov najnovejši video z naslovom "\$456,000 Squid Game In Real Life!" je navdihnila omenjena serija: Donaldson je poustvaril sceno in rekvizite iz serije in k sodelovanju povabil 456 ljudi, ki so se brez nasilja potegovali za nagrado v višini 456.000 ameriških dolarjev.

Posnetek je v dobrih dveh tednih zabeležil blizu 160 milijonov ogledov, največ v letu 2021. V tem času je naletel tudi na nemalo kritik, da je zgrešil bistvo serije, s tem ko je njene igre na življenje in smrt uporabil kot kuliso. Nasilje je bistvo Hwangovih iger, pokazatelj

izprijenosti sistema, ki se hrani s trpljenjem svojih podložnikov. Ekipa MrBeast jih medtem pretvori v odštekani poligon.

Takšna površinska obravnava se priročno znebi vsega neprijetnega, da bi lahko izluščila nekaj bolj lahkotnega in prebavljivega. Pri tem predpostavlja, da lahko nasilne igre s prijaznejšim pristopom spremenijo v nekaj pozitivnega. Resnica pa je, da igre v Squid Game niso nasilne samo zaradi mučenja in pobijanja – nasilne so že okoliščine, ki ubožane ljudi silijo k sodelovanju.

Igralci, ki jih je zbral MrBeast, tekmovanja res ne zapustijo mrtvi, poškodovani ali travmatizirani, pa vendar tudi oni tekmujejo in preskakujejo ovire za zabavo drugih. Med njimi so tudi posamezniki, ki želijo z denarno nagrado poravnati dolgove, plačati zdravljenje ali pomagati družini. Če nam je to všeč ali ne, so vsa tekmovanja za denar svojevrstni "squid game-i", saj namesto direktne pomoči rešilno bilko ponujajo v zameno za nekaj, kar lahko prodajo zainteresiranim gledalcem.

Drugačno skrb pa vzbuja še en trend. Platforme oziroma njihovi algoritmi vse bolj preferirajo enostavne vsebine s kratko življenjsko dobo, ki generirajo engagement v obliki milijonov ogledov, komentarjev in delitev. Originalne vsebine izpodrivajo žanri, kot so posnetki reakcij in viralni izzivi. Tudi izvirne vsebine se prilagajajo obliki, ki jo je možno zapakirati v krajše utrinke, pripravljene na deljenje.

Če bodo platforme preveč zasičene z vsebinami, ki si zgolj sposojajo obstoječe ideje in izdelke, se

bo model prej ali slej sesul pod lastno težo. Kaj na koncu pride do gledalca, je vse bolj odvisno od peščice tehnoloških velikanov in njihovih najuspešnejših sodelavcev, ki odločajo o usodi ustvarjalcev, podobno kot peščica vipovcev v Hwangovi seriji v rokah drži usodo več sto ljudi – in podobno kot sam sistem, ki odloča, kdo je vreden preživetja in kdo si ga mora prislužiti.

VIPOVCI IN IGRE REVŠČINE

Zvezdnica Chrissy Teigen se je znašla v godlji, ko je na svojih omrežjih objavila fotografije tematske zabave, ki sta jo z možem Johnom Legendom priredila za svoje slavne prijatelje. Par je svojo hišo spremenil v prizorišče s kulisami in rekviziti, ogromnimi prašički z denarjem in celo pogradi, na katerih v seriji spijo tekmovalci. Povabljeni so bili oblečeni v zelene trenirke, rezervirane za igralce, roza kostume stražarjev pa so si nadeli natakariji.

Pomenljivo je dejstvo, da zakonca sodita prav med takšne super bogataše, kot se v seriji mudijo v zakulisju iger. In če se MrBeast lahko sklicuje vsaj na dobrodelnost ponujene glavne nagrade, so se tokrat v vlogi tekmovalcev znašli hollywoodski vplivneži, ki so brezbrizno pozirali na pogradih.

Imitacije priljubljenih vsebin so neizogibne. Kljub temu pa se je vredno vprašati, kaj je zares nedolžno in kaj presega meje dobrega okusa. Hwang je v svoji seriji upodobil kapitalistično preizobilje v najgršem ekstremu, ki najbolj privilegiranim daje prosto pot, da se na račun množice igrajo sprevržene igrice – preprosto zato,

Nenasilna verzija iger iz serije, ki jo je priredil MrBeast, je postala najbolj gledani YouTube posnetek letos. Foto: MrBeast / YouTube

Objava Chrissy Teigen je požela številne kritike. Foto: chrisseyteigen / Instagram

ker si to lahko privoščijo. Slavne osebnosti, ki si estetiko serije brez kančka kritičnega razmišljanja oblačijo kot hecno masko, so nevarno blizu temu, da preslikajo to isto dinamiko.

VSEBINA KOT IZDELEK

Potrebno je spomniti, da je Squid Game izdelek, namenjen konzumaciji. To pomeni, da mu bodo posnemovalci in oboževalci vedno znova podarjali novo življenje v obliki mask, kostumov, figuric in edinstvenih interpretacij. Nekatere so bolj posrečene, druge manj, kar pa pravzaprav opisuje glavni problem konzumacije serij, kot je Squid Game – in naših navad nasploh. Razvrednotenje se prične, ko potrošništvo postane pretirano in nepremišljeno.

Zdi se, da je serija Squid Game na edinstven način ujela duh časa: izšla je v obdobju socialnih, političnih in ekonomskih kriz, ki razgaljajo krutost sistema, ki že dolgo več ne pozna kompromisa in preudarnosti. Nekoliko srhljivo pa je, kako hitro se dinamika iz serije prenaša v resnično življenje; lahko se vprašamo, ali je distopija, ki jo je spisal Hwang, res tako oddaljena, kot bi si sprva morda mislili.

Barvite oprave iz serije so navdihnile številne kostume in druge izdelke. Foto: Andrew Haimler / Unsplash

MEDTEM KO SE NJENI LIKI BORIJO ZA OBSTANEK, NAM SERIJA RAZKRIJE PRAVI NAMEN IGER: TEKMOVANJE SLUŽI KOT SPEKTAKEL ZA SUPER BOGATAŠE S CELEGA SVETA. KRUTI KONCEPT POSTANE TOLIKO BOLJ NAGNUSEN, KO IZVEMO, DA SO TEKMOVALCI ČLOVEŠKE IGRAČKE ZA ZDOLGOČASENO ELITO, KI JE OČITNO POSTALA TAKO OTOPELA IN SPREOBRNJENA, DA UŽIVA V MASAKRU VEČ STO LJUDI HKRATI.

VEČ

Članek je bil prirejen za tiskano izdajo. Celotno besedilo v izvorni obliki najdete na:

<https://casnik.indijanez.si/novice/kapitalisticni-battle-royale-squid-game/>

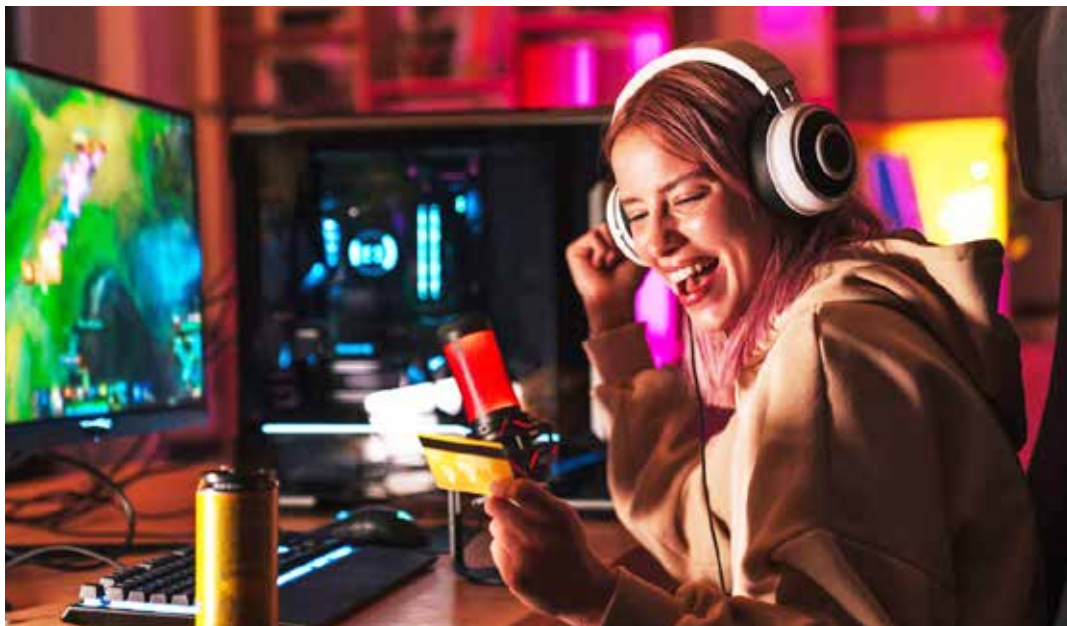

Avtor: Matej Behin

MIKROTRANSAKCIJE V VIDEO IGRAH: MAJHNA PLAČILA Z VELIKO TEŽO

KAKO JE KONTROVERZNA PRAKSA MANJŠIH ENKRATNIH PLAČIL ZNOTRAJ VIDEO IGER POSTALA STANDARD VSE BOLJ TEKMOVALNE INDUSTRIJE

Ste že slišali za izraze gacha, loot box ali free-to-play? Vsi so vezani na mikrotransakcije, obliko plačljivih vsebin v video igrah, igrah za mobilne telefone in drugih podobnih aplikacijah.

Mikrotransakcije so se v svoji moderni obliki razvile v 90. letih in prvem desetletju 21. stoletja, danes pa so eden ključnih virov dobička za razvijalce in distributerje iger. Še posebej v zadnjem desetletju so tudi tarča številnih kritik, ki jim očitajo, da v video igre vnašajo elemente iger na srečo in druge škodljive prakse.

O MIKROTRANSAKCIJAH

Model mikrotransakcij temelji na manjših, enkratnih plačilih za pridobivanje dobrin znotraj neke igre. Igralec lahko blago kupuje neposredno ali preko nakupa virtualne valute, ki jo nato zamenja za želene predmete ali funkcije; ti so lahko dekorativni ali praktični. Zbirateljska komponenta se pogosto združuje z družbeno: še posebej pri multiplayer in online igrah se lahko ustvari občutek

pritiska, ki uporabniku daje vtis, da mora imeti najbolj priljubljene predmete, če ne želi izostajati.

Mikrotransakcije so se najprej uveljavile na mobilnem tržišču, danes pa jih najdemo tudi na drugih platformah. Najbolj pogoste so pri tako imenovanih free-to-play in freemium igrah, ki jih igralec lahko namesti in igra brezplačno, določeni deli igre pa so plačljivi. K razmahu mikrotransakcij so pripomogle igre simulacije, kot sta Second Life in franšiza The Sims. S popularizacijo iger na socialnih omrežjih se je uveljavila nova marketinška strategija: igralec je lahko poleg dobrin zakupil tudi valuto, s katero je zmanjšal ali odpravil čakalni čas znotraj igre.

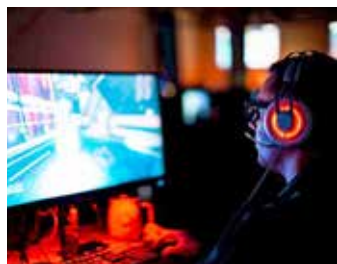

Foto: Sean Do / Unsplash

Loot box-ov se zadnja leta poslužujejo predvsem igre z nenehnimi posodobitvami in novimi vsebinami. Model predstavlja najnovejši odmik od tradicionalnega trženja, saj je za dobiček ključna ponavljajoča se monetizacija. Primer je online strelska/battle royale igra Fortnite, ena najbolj priljubljenih na svetu, ki redno ponuja plačljive nadgradnje in dobrine.

Model vedno pogosteje uporabljajo tudi premium igre, za katere uporabnik plača enkratno nakupno ceno, deloma zato, ker uspeh mikrotransakcij na mobilnem trgu dodatno povečuje tekmovalnost znotraj industrije. Založniki si zdaj prizadevajo poustvarjati uspeh brezplačnih iger, kot so Fortnite, Apex Legends, Roblox in druge.

Ponudniki premium iger rabo modela opravičujejo z logistiko in večjimi stroški razvoja video iger – mikrotransakcije torej navajajo kot alternativo višji nakupni ceni. Nedvomno gre za ugodno finančno prakso: med letoma 2018 in 2019 so se prihodki igričarske

industrije povečali za skoraj 10%, na skupni znesek 152,1 milijarde dolarjev. Mobilna igra Candy Crush Saga je leta 2018 samo preko mikrotransakcij zaslužila milijardo in pol; v istem letu je ponudnik Activision Blizzard na enak način ustvaril polovico letnega prihodka, natančneje 4 milijarde.

Model je dobičkonosen tudi za tehnološke gigante. Tako Apple kot Google prejmeta 30 odstotkov vseh prihodkov, ki jih z mikrotransakcijami ustvarijo aplikacije v njihovih trgovinah; leta 2018 naj bi skupni dobiček mobilnega trga znašal 34,8 milijarde dolarjev.

PO OGENAH STA NA SVETU ŽE DVE IN POL MILIJARDI IGRALCEV VIDEO IGER. EKSPLOZIJA IGRIČARSKÉ INDUSTRIJE IN NJENIH TRŽIŠČ POMENI, DA BODO PONUDNIKI ŠE NAPREJ ISKALI NOVE IN BOLJŠE NAČINE ZASLUŽKA, MIKROTRANSAKCIJE PA VSAJ ZA ZDAJ OSTAJAJO IZJEMNO DONOSNA PRAKSA, KI PRIVLAČI ŠTEVILNE IGRALCE.

OBLIKE MIKROTRANSAKCIJ

Gacha

Gacha je model z izvorom na Japonskem, ki v zameno za fiktivno valuto nudi naključno virtualno dobrotno ali igralni element (lik, opremo, sposobnosti ipd.), pri tem

Priljubljeni japonski igralni avtomati gashapon. Foto: C M / Unsplash

pa ga spodbuja k zakupu dodatnih sredstev. Ime izhaja iz besede gashapon oziroma gachapon, japonskih prodajnih avtomatov z igračami. Tam uporabnik za nekaj evrov prejme plastično kapsulo z figurico – eno od stotih ali celo tisočih, ki so na voljo. Tisti najbolj zagreti skušajo zbrati vse figurice v določenem avtomatu, kar zahteva veliko časa in denarja.

Gacha igre poudarjajo napredek, pa naj bo to v smislu pomikanja skozi igro ali zbiranja vseh zelenih nagrad. Sistema se najpogosteje poslužujejo RPG igre; tiste z največ uporabniki redno dodajajo nove nagrade, vsebine in zbirke. Primer zahodnega odgovora na gacha igre je globalni fenomen Pokémon GO, ki si njihove elemente izposoja v okviru nakupov znotraj igre.

LOOT BOX

Splošni primer vizualne podobe loot box-a. Foto: solareseven / Shutterstock

V preteklem desetletju se je razširil že omenjeni loot box (sl. skrinja s plenom), ki je bolj značilen za konzolne, računalniške in online igre. Navadno gre za virtualni predmet (škaflo, zaboj, skrinjo ipd.) z določeno selekcijo dobrin ali predmetov; ta je uporabniku razkrita šele po vplačilu.

Zamenljivi loot box omogoča menjavo oziroma trgovanje s prejetim blagom, medtem ko nezamenljivi ali standardni loot box tega ne omogoča. Igra se sicer ne ozira na uporabnikov obstoječi

inventar, zato zmeraj obstaja možnost duplikata.

Pri obeh oblikah igra pomembno vlogo vizualna podoba, ki se pogosto zgleduje po igralnih avtomatih in ruletah, z vizualnimi in zvočnimi efekti za popestritev procesa odpiranja. Sam predmet je navadno oblikovan kot škaflo, paket ali zaboj z zakladom. Postopek spominja na odpiranje darila, po zaključku pa igra pogosto spodbuja k ponovnemu nakupu.

Koncept loot box-ov, ki je podoben današnjemu, je leta 2009 med prvimi uporabila serija FIFA. Kasneje so igre, kot je prvoosebni strelec Overwatch iz leta 2016, prakso vpeljale v mainstream, kar je pripeljalo do prvih večjih javnih razprav o praksi mikrotransakcij in njenih učinkih.

Številni opazovalci menijo, da mikrotransakcije negativno vplivajo na dizajn in mehanizme igre, saj je ta posledično zasnovana na spodbujanju k nakupu in ne na igralnih veščinah. Nasprotniki prav tako izpostavljajo, da mikrotransakcije od igralcev zahtevajo prevelike vložke. Če želi uporabnik v igri Overwatch kupiti paket 50 loot box-ov, bo zanj odštel 39,99€, kar je enako znižani ceni razširjene verzije igre, Overwatch: Legendary Edition, in celo dvakrat več od cene osnovne verzije, ki trenutno stane 19,99€.

KAJ PA UČINKI NA POČUTJE IN ZDRAVJE IGRALCEV?

Vpliv mikrotransakcij na igralce

Zaradi zmanjšanega občutka zapravljanja se zneski hitro seštevajo; na spletu najdemo izpovedi igralcev, ki so izgubili po več deset tisočakov. Tisti najbolj kompulzivni za igranje porabijo po 10, 12 ali celo 14 ur na dan, kar

vodi do posledic, kot so težave v osebnih odnosih, zanemarjanje obveznosti, spremembe v vedenju, poslabšanje zdravja in druge.

S širitvijo mikrotransakcij se je povečala tudi publika, ki je takšnih elementov deležna. Dober primer je igra Fortnite s približno 350 milijoni registriranih uporabnikov – v veliki meri otrok in mladostnikov, ki so za odvisnost od zaslonkih tehnologij in druge omenjene posledice še posebej dovzetni.

Dostop na področju video iger večinoma regulirajo starostne oznake, ki se osredotočajo na vsebine, kot so nasilje, strah, droge, spolnost, kletvice ipd. Vsaj na evropskem trgu loot box-i ne vplivajo na starostno oznako; prisotno je zgolj opozorilo, da izdelek ponuja nakupe znotraj igre. Okoli 60% najbolj priljubljenih aplikacij in iger v Googlovi in Applovi trgovini naj bi vsebovalo loot box-e; med njimi je več kot 90% primernih za otroke nad 12. letom starosti.

SO MIKROTRANSAKCIJE IGRE NA SREČO?

Video igre se smatra kot igre veččin, zato navadno niso regulirane z zakoni o igrah na srečo; ker pridobljenih virtualnih dobrin v osnovi ni mogoče zamenjati za denar, se na primer loot box-i pod večino zakonodaj ne štejejo med igre na srečo. Študije pa medtem že opozarjajo na psihološke vzporednice s hazardiranjem in vse več je pozivov po drugačni zakonski ureditvi.

KLJUB KONTROVERZNOSTI LOOT BOX-OV IN PODOBNIH MIKROTRANSAKCIJ SO NA SVETU TRENUTNO SAMO ŠTIRI DRŽAVE, KI JIH Z ZAKONOM EKSPlicitNO REGULIRAJO – JAPONSKA, KITAJSKA, NIZOZEMSKA IN BELGIJA.

Najstrožje regulacijo ima Belgija, ki je kot igre na srečo označila večino loot box-ov in mnoge tudi prepovedala. Nekateri ponudniki so svoje igre prilagodili, drugi pa

so jih z belgijskega tržišča povsem umaknili. Druge države nimajo posebnih zakonov, ki bi regulirali mikrotransakcije. Tudi v Sloveniji se loot box-i izognejo kvalifikaciji kot igre na srečo, če niso zamenljivi. Dokler ne bo boljše pravne ureditve, je zaščita igralcev torej odvisna od samoregulacije tržišča.

Foto: mapo_japan / Shutterstock

Nekateri menijo, da imajo mikrotransakcije svoje mesto, če industrija v sodelovanju s potrošniki, strokovnjaki in zakonodajalci oblikuje manj sporne prakse. Ne gre pa zanikati, da problem že obstaja in na žalost je še vedno slabo razumljen. Prav tako se okoli video iger pojavlja stigma, zaradi česar mnogi uporabniki težko najdejo primerno pomoč. Pogovor o učinkih video iger na uporabnike se sicer spreminja: leta 2018 je Svetovna zdravstvena organizacija zasvojenost z računalniškimi igrami uradno umestila med duševne in vedenjske motnje.

Mikrotransakcije so pomembne za sodobno igričarsko industrijo, zato ne gre pričakovati, da se bo ta donosni model kmalu poslovil. Z boljšim razumevanjem njihovih mehanizmov in učinkov lahko za zdaj ustvarjamo celovitejša okvira za spoprijemanje s težavami, ki nastajajo – predvsem pa je pomembno, da se o problematiki še naprej razvija pogovor.

VEČ

Članek je bil prirejen za tiskano izdajo. Celotno besedilo v izvorni obliki najdete na:

<https://casnik.indijanez.si/novice/mikrotransakcije-v-video-igrah/>

Avtorica: Leja Lederer | Priredil: Matej Behin

STATUS UMETNIKA NA ULICI IN V GALERIJ

KOGA LAHKO OKLIČEMO ZA UMETNIKA?

Foto: Društvo Indijanez

Ulično umetnost v njenih začetkih v 70. letih prejšnjega stoletja izvorno uvrščamo tja, kjer je nastala – na ulico, v javni prostor – in jo tam tudi predstavimo. Pa je ustvarjanje na ulici zadosten pogoj za pridobitev statusa umetnika? Grafiti vse bolj postajajo zanimivi tudi za svet umetnosti oziroma visoko kulturo in njene institucije.

Danes je umetnik ta, ki delo proda. Grafit na ulici nima osnove tržnega produkta, zato mora biti nujno postavljen v institucijo umetnosti. Tega se poslužuje tudi najznamenitejši angleški ulični umetnik Banksy, ki svoja dela prodaja po astronomskih cenah, hkrati pa opozarja na problematiko sistema, ko objavi sliko dražitelja, ki je za 102.000 funtov prodal njegovo stvaritev Bomb Middle England in zraven pripíše: "Ne morem verjeti, da res kupujete to sranje."

Kako preko različnih vrednostnih režimov (ne)umetnostnega sveta

prepoznamo »pravega« umetnika in njegovo umetniško delo?

VREDNOTENJE UMETNIKA IN UMETNIŠKEGA DELA

Kulturni posredniki so vplivni intelektualci, strokovnjaki, ki s specifičnim družbenim položajem in zadostnim kulturnim kapitalom različne kulturne produkcije povezujejo z modernističnimi idejami avtonomnosti, odličnosti in avtentičnosti umetniškega ustvarjanja. Zanima me, kako kulturni posredniki določajo in izberejo, kaj je umetniško delo in posledično, kdo dobi status umetnika?

Postopek podeljevanja tega statusa ni tako skrivnosten, kot se morda zdi. V praksi je podelitev pogosto dosežena z razstavo artefakta v kulturni instituciji, tj. galeriji ali muzeju. Če določeni predmeti pristanejo

v umetnostnem muzeju, pa še ne pomeni, da so nekoč opravljali funkcijo umetnosti: ravno nasprotno, funkcijo umetnosti privzamejo šele in samo takrat, ko so že sprejeti v umetnostni muzej. S sprejetjem je prejšnje "predmuzejsko" življenje umetnin izbrisano, saj te pred muzealizacijo sploh niso veljale za umetnost.

Foto: Callum Parker / Unsplash

Levomodernistična teorija umetnosti

Levi modernisti iščejo avtentično kreativnost v manjšinskih popularnih kulturnih produkcijah (underground, alternativne kulture, tudi v določenih oblikah grafitiranja). V njih se skriva avtentični izraz ljudstva, zato levi modernisti pogosto opozarjajo, da je režim vrednotenja, značilen za popularno kulturno produkcijo (npr. grafitiranje) popolnoma zadovoljujoč in ne potrebuje umestitve v institucije visoke kulture. Resnično vrednost teh del lahko oceni le peščica strokovnjakov, ki se na tovrstno ustvarjanje spozna ali se z njim ukvarja.

ODNOS INSTITUCIJ DO GRAFITOV POMENI NEUPRAVIČENO NATURALIZACIJO, UDOMAČITEV DIVJE ŽIVALI S STRANI SVETA UMETNOSTI.

Javni prostor je soustvaritelj grafitarskih del, z umeščanjem grafitov v umetnostno polje pa se ustvarjanje premešča v regulirane in varne zaprte prostore kulturne ustanove – ki grafit prevzame kot umetniški izdelek, sicer zadrži avtorjev podpis, toda zavrže lastno specifično produkcijo in izvedbo.

Umetnostni režim vrednotenja

Grafiti so se v galerijskem prostoru pojavljali že v 70. in 80. letih v Združenih državah Amerike, kjer se je mnogo writerjev namesto nezakonite podzemne železnice ali legalne površine grafitarskih galerij, t.i. zidove slavnih (ang. walls of fame) odločilo za legalizirano steno. Znašli so se v prestižnih galerijah, njihovi grafiti pa so se preselili na slikarska platna in pričeli dosegati visoke vrednosti. S tem se je sprožila nekakšna delitev na galerijske in ulične umetnike.

Desnomodernistična teorija umetnosti

Desni modernisti se ravna izključno po tradicionalnih standardih, kjer je estetski okus povezan z etično presojo. Pri tem se zatekajo k estetski lepota ter standardom klasične in modernistične umetnosti. Vse, kar odstopa od tega, po njihovem spodbuja in odseva neetičnost sodobne družbe.

Urbani prostor, v katerem grafiti nastajajo, je z njihove strani označen in obsojen kot vandalizem, saj s prisvajanjem terena, ki je zasebna ali državna last, v sebi združuje elemente destruktivnosti in kreativnosti. Grafiti in street

Banksyjeva Bomb Middle England je leta 2007 dosegla rekordno ceno med njegovimi deli. Foto: Sotheby's

Foto: Marco Pomella / Pixabay

art naj bi večinoma zniževali ekonomsko vrednost nepremičnin in prestižnost mestnih predelov, njihovo odstranjevanje in čiščenje stavb pa staneta posameznike in občinski proračun precej denarja. Poleg tega bi morala pristojna oblast jasno začrtati mejo, kdaj se začne uničevanje lastnine, ki povzroča škodo oziroma kvari videz naselij in hiš.

**KDO BI SE PRITOŽEVAL,
ČE BI SE BANKSYJEVO
DELO POJAVILO RAVNO NA
NJEGOVEM PROČELJU?**

Znamenite Banksyjeve ulične akcije so v Angliji, daleč od tega, da bi bile v javnosti videne kot vandalizem, vodile v naraščajoče povpraševanje po njegovih kreacijah. Stvar gre še korak dalje, ko se izkaže povečano zanimanje za nepremičnine, kjer so bili plasirani zaznamki njegovih šablon. Ukrepi občine

enega izmed londonskih okrožij pa so bili usmerjeni k renoviranju Banksyjevih stenskih poslikav z utemeljitvijo, da je umetnik razred zase in si jih veliko ljudi želi ohraniti. Prihaja do privatizacije zasebnih površin, ki jih nekateri njihovi lastniki želijo prodati in dobro zaslužiti.

"RAJE RIŠEM PO STENAH, KJER NE SMEM"

V Ljubljani so se boja proti grafitom lotili z legalizacijo: določili so trinajst lokacij, kjer je grafitiranje dovoljeno v prepričanju, da bo posegov v javni prostor manj. Namenske lokacije pa nikakor ne morejo ustaviti razvoja nelegalnih grafitov. Posebnost grafitov je namreč prav ta, da mu ne moremo določiti, kdaj in kje se bo pojavil.

"Raje rišem po stenah, kjer ne smem, čeprav smo tudi na legalne lokacije že šli. Pekli smo čevapčiče in ves dan risali, a ne istih stvari kot sicer," pravi slovenska grafitarka Vixen. "Ravno to, da je

Foto: Hin Bong Yeung / Unsplash

prepovedano, daje neki poseben čar grafitiranju. Rada imam izzive in nočne podvige, ki pridejo s tem, to iskanje mest, raziskovanje uličic, različni pogoji v različnih mestih ..."

Foto: Alice Donovan Rouse / Unsplash

Artist grafitar na ulici ima željo vtisniti svojo sled v anonimni in nehumani urbani prostor. Ulice ponujajo potencial, kamor se lahko spravi katera koli ideja. So prostor dialogov, reakcij in interpretacij, kjer se usoda grafitov z dajanjem na zid šele začne. Napisan na steni postane del mesta; je javen, viden in dostopen vsem. Izpostavljen možnosti, da bo izginil, da ga bo nekdo prekril ali zbrisal, mu kaj dodal, vse to sovпада z minljivostjo grafitov. Vpleteni v mestno dogajanje so zemljevidi, ki pripovedujejo zgodbe.

Okolje grafitov s svojo nelegalnostjo ponuja več kot dovolj nevarnosti za preizkušanje veščin. Sem spada možnost zavora in kazni, srečanja s policijo, tistim, ki ustvarjajo v podzemnih železniških tirih, pa preti nevarnost nasproti vozečih vlakov. V tem smislu je bistvo grafitov trdo delo, razvijanje lastnega stila in zmoglost izvedbe pod izjemnim pritiskom. S svojim predanim delom, podvržen adrenalinu in nepredvidnim situacijam ustvarjalec gradi na prepoznavnosti, je drzen in pogumen. Sprejme tveganje, ker ve, da si bo s tem prislužil spoštovanje drugih writerjev.

"Še na pamet mi ne pride, da bi kdaj prilezel na plano," vedno znova zatrjuje Banksy. Anonimnost je zanj vitalnega pomena. "Grafiti so prepovedani, on je zares gverila. Z dnem, ko se bo Banksy razkril javnosti, bo konec njegovih grafitov," pove novinar Simon Hattenson, eden redkih, ki je z umetnikom opravil intervju.

Na ulici se grafiti vrednotijo drugače kot v institucijah. Grafiti namreč niso blago, saj ne morejo biti kupljeni ali prodani, so neodvisni od lastništva, imajo le

avtorja in njihova oblika, stilistični cilji ter poseg v tujo lastnino sami onemogočajo poblagovljenje. Podobe na zidu so za avtorja brez denarne vrednosti, kar pomeni, da je grafit v nasprotju s tržno ekonomijo in se nanj gleda kot na moteči element.

Nekateri grafitarji se prilagodijo sistemu umetnosti. Zlasti pri tistih, ki so šolani v svetu umetnosti in je njihova želja, da postanejo umetniki, je prisotna nekakšna samocenzura. Grafitar ve, kaj od njega pričakuje svet umetnosti: ta išče ulični duh, a takšnega, ki se lahko prilagodi galerijskemu prostoru in publiki. Išče humor in drznost, a spet ne do takšne mere, da bi prekoračil nenapisana pravila.

Foto: kami68k / Flickr

Kaj je pravzaprav ulična umetnost brez ulice? Malo je uličnih ustvarjalcev, ki bi svoje delo izrecno omejevali zgolj v urbani prostor in ustvarjalnega momenta ne bi izkoristili za kakšne druge projekte. V osnovi pa jim je ulica samozadostna in si ne želijo pojavljanja v galerijskih prostorih. Grafitarji so v splošnem mnenja, da je pozicija writerja, torej njegova »prava vrednost«, pogojena izključno z njegovim »podzemnim« delom. Galerijski šovi so po tem prepričanju zgolj grafitarjeva nagrada, ne pa tudi razsodniki njegovega slovesa.

VEČ

Članek je bil prirejen za tiskano izdajo. Celotno besedilo v izvorni obliki najdete na:

<https://casnik.indijanez.si/novice/status-umetnika-na-ulici-in-v-galeriji/>

ZAKAJ SE MLADI JAPONCI MNOŽIČNO UMIKAJO IZ DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA?

POJAV PROSTOVOLJNE DRUŽBENE IZOLACIJE ALI HIKIKOMORI NA JAPONSKEM PREDSTAVLJA VELIK JAVNOZDRAVSTVENI PROBLEM

Že od nekdaj so me fascinirali ljudje, ki se kakorkoli odmaknejo od ustaljenega – takšni, ki ne sledijo normam, s svojo podobo, razmišljanjem in delovanjem razbijajo stereotipe in živijo drugače, kot jim narekuje družba. Ker smo po naravi družabna bitja in smo vajeni življenja v skupnosti, se mi zdi posebej zanimivo, da se nekateri umaknejo iz družbe in se iz različnih razlogov odločijo za samotarsko življenje.

V zadnjem času smo bili kot družba podvrženi precejšnjim spremembam, katerih posledice smo občutili tako v javnem kot v zasebnem življenju. Zaradi ukrepov za zaježitev epidemije covid-19 smo bili po mnogih državah priča popolni ustavitvi družbenega življenja, omejitvi gibanja in medčloveških stikov. Soočili smo se z eno izmed najboljšežnejših socialnih izolacij

v zgodovini človeštva, ki je pri marsikom povzročila stisko, hkrati pa nas je opomnila na pomembnost stika s sočlovekom. Večina si takšne izolacije najverjetneje ne želi več doživeti, kaj šele, da bi se zanjo odločili sami – pa vendar se na Japonskem dogaja ravno to, da se mnogi po lastni volji odločijo za popoln in dolgotrajen umik iz družbenega življenja.

PROSTOVOLJNA OSAMA ALI HIKIKOMORI

Na Japonskem so začeli fenomen prostovoljne družbene izolacije opaziti v 90. letih 20. stoletja, poimenovali pa so ga hikikomori. Beseda označuje tudi posameznika, ki se je odločil za samoizolacijo.

Kot hikikomori šteje posameznik, ki se je na takšen način osamil za najmanj šest mesecev, veliko pa

jih takšen življenjski stil prevzame za več let ali celo desetletij. V večini primerov se na takšen način izolirajo mladi moški med 15. in 30. letom starosti. Ne glede na to, ali živijo pri starših ali sami, so finančno odvisni od staršev. Čeprav so strokovnjaki pri klasifikaciji hikikomorijev izključili prisotnost duševnih bolezni ali motenj v duševnem razvoju, obstajajo študije, ki kažejo na to, da so pri nekaterih hikikomorijih prisotne.

Dr. Tamaki Saito, eden izmed vodilnih japonskih psihiatrov, ki preučuje hikikomori, pravi, da lahko vzroke za tako obsežen pojav samoizolacije na Japonskem iščemo v japonski zgodovini in družbi. V tradicionalni japonski liriki in glasbi je namreč pogosto opevana samota, država pa je bila kot posledica izolacionistične politike do sredine 19. stoletja več kot 200 let odrezana od zunanjega sveta, kar prispeva k temu, da Japonci osamo doživljajo kot nekaj naravnega.

Strokovnjaki so se dolgo časa spraševali, ali gre za kulturno pogojen pojav, značilen samo za Japonsko, vendar so raziskave pokazale, da se hikikomori pojavlja tudi v ZDA, Veliki Britaniji, Južni Koreji, Hong Kongu in Italiji, po nekaterih virih pa tudi v Franciji in Španiji.

KO POSAMEZNIK PODLEŽE PRITISKOM DRUŽBE

V današnji storilnostno naravnani družbi so na Japonskem podvrženi precejšnjim pritiskom – vlada jim izjemno hiter življenjski

tempo, delo pa je ena izmed najbolj cenjenih vrednot. Kot posledica tega je postala smrt zaradi prekomernega dela tako razširjen pojav, da je dobila svoje ime (karoshi). Za razliko od zahodne družbe, ki je naravnana individualistično, je na Japonskem poudarek na kolektivizmu in hierarhiji odnosov. Zaradi globoko zakoreninjenega prepričanja, da morajo predanost službi in požrtvovalnost izkazovati z nadurami, in zaradi tega, ker dajejo toliko poudarka na ugled v skupnosti, Japonci hitro občutijo krivdo, če ne dosežajo zahtevanih družbenih pričakovanj. Bolniški stalež Japoncem ne pripada, zato si morajo v primeru bolezni vzeti dopust; koriščenje dopusta pa je tako rekoč tabu, saj si v želji po ohranitvi ugleda in zato, da ne bi negativno vplivali na delovno vzdušje, počitek privoščijo zelo redko. Kot posledica tega se v človeku vzbudi občutek, da se ne zmore kosati s tolikšnimi bremenji, nenazadnje pa se v njem vzbudi tudi odpor do takšnega načina življenja.

KAJ MLADE PRIPELJE TAKO DALEČ, DA SE ODLOČIJO ZA OSAMITEV?

Ko se je rast japonskega gospodarstva v 90. letih prejšnjega stoletja ustavila, so se mladi začeli soočati z negotovostjo, ki jo s seboj prinaša kapitalistično naravnani sistem. Stabilnost v obliki službe za nedoločen čas so zamenjale honorarne službe, zato se mladi v primerjavi s svojimi starši precej težje uveljavijo na trgu dela in tudi težje ustalijo,

PO OCENAH STROKOVNJAKOV JE NA JAPONSKEM VEČ KOT MILIJON LJUDI, KI NE ZAPUŠČAJO SVOJE SOBE, V ŽELJI PO TEM, DA SE V ČIM VEČJI MERI IZOGNEJO INTERAKCIJI Z LJUDMI, MNOGI IZMED NJIH SPIJO ČEZ DAN IN BEDIJO PONOČI, NJIHOV EDINI STIK Z ZUNANJIM SVETOM PA JE TEHNOLOGIJA.

kljub temu pa družba od njih to še vedno pričakuje. Starejše generacije se očitno ne zmorejo živeti v situacijo mladih, zato so mladi z njihove strani namesto razumevanja in sočutja deležni posmeha in neodobravanja, saj po njihovem mnenju ne izpolnjujejo svoje vloge v družbi. Med starejšimi in mlajšimi generacijami se tako pojavlja razkol, ki se kaže tudi v pomanjkanju ustrezne komunikacije in podpore znotraj družine, kar stisko hikikomorijev dodatno poslabša. Poleg vpliva družbe, ki Japoncem že tako ali tako ne dopušča izražanja individualnosti, saj skupnosti in pripadnosti skupini pripisujejo tako velik pomen, da izstopanje ni zaželeno niti v pozitivnem smislu, mlade Japonce dodatno bremeni še pritisk staršev, ki svojim otrokom pogosto vsiljujejo poklicno usmeritev.

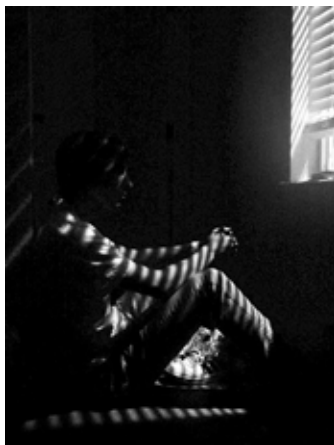

Foto: Khoa Vö / Pexels

Pomembno vlogo pri pojavu tovrstnega fenomena pa igra tudi način vzgoje. Očetje so zaradi natrpanega delavnika pogosto odsotni, matere pa do svojih otrok gojijo pretirano navezan odnos, zaradi česar se mladi težje osamosvojijo. Ko hikikomori nenadoma opusti vse aktivnosti, se zapre v svojo sobo in prekine kontakt z vsemi, starši pogosto mislijo, da gre zgolj za fazo, ki bo že minila. Čeprav obnašanja svojega otroka ne podpirajo in večinoma nanj odreagirajo z jezo, se jim zdi nepredstavljivo, da bi svojega otroka vrgli na cesto. Kot rezultat tega mu dolga leta poleg strehe nad glavo nudijo tudi finančno podporo, matere pa zanj skrbijo, dokler so zmožne. Tudi v tem oziru se pozna vpliv japonskih družbenih vrednot, saj starši iz sramu in strahu pred odzivom drugih situacijo pogosto raje

MALO JE VERJETNO, DA SI BO HIKIKOMORI POMOČ POISKAL SAM, SAJ BI TO POMENILO, DA MORA VZPOSTAVITI STIK Z LJUDMI ALI PA SE ODPRAVITI IZ ZAVETJA SVOJE SOBE

priskrivajo, kakor da bi se obrnili po strokovno pomoč.

Vzrok za to, da nekdo postane hikikomori, pa so pogosto tudi odnosi med mladimi – mnogi hikikomoriji namreč kot sprožilec za opustitev šolanja in za osamitev navajajo medvrstniško nasilje.

RAZLIČNI PRISTOPI K REŠEVANJU PROBLEMA

Nuditi ustrezno pomoč hikikomorijem je svojevrsten izziv, saj gre za pojav s kompleksnim ozadjem, ki terja individualen pristop. Tako družine kot tudi strokovnjaki se z reševanjem problema spopadajo na različne načine.

Malo je verjetno, da si bo hikikomori pomoč poiskal sam, saj bi to pomenilo, da mora vzpostaviti stik z ljudmi ali pa se odpraviti iz zavetja svoje sobe, zato je bila ena izmed idej japonske vlade ta, da bi strokovnjaki hikikomorijem pomoč nudili preko spleta, vendar so strokovnjaki mnenja, da terapije na daljavo v tem primeru ne bi bile učinkovite. Strokovnjaki sicer poleg psihoterapije in psihiatričnega zdravljenja poskušajo v proces reševanja težav vključiti tudi starše, da bi med starši in otroci vzpostavili boljše komunikacijo in zdrav odnos.

POZITIVNA PSIHLOGIJA

S strani neprofitnih organizacij so organizirane podpirne skupine, ki ubirajo raznovrstne pristope k rehabilitaciji hikikomorijev. Eden izmed poskusov reintegracije v družbo poteka s pomočjo pozitivne psihologije, pri čemer se udeleženci skupine osredotočajo na svoje vrline namesto na slabosti. Tako preko

pogovora o igranju videoiger, ki je hobi marsikaterega hikikomorija, spoznavajo vrline kot na primer timsko delo, sposobnost strateškega načrtovanja in voditeljske sposobnosti, ki jih lahko unovčijo v resničnem življenju. Takšen pristop se je pokazal za uspešnega, saj se je kar 80 odstotkov hikikomorijev, ki so bili vključeni v tovrsten program, uspelo ponovno vključiti v šolanje ali izobraževanje.

SESTRE ZA NAJEM

Eden izmed bolj zanimivih in tudi uspešnih pristopov neprofitnih organizacij pa so t. i. sestre za najem. Gre za ženske, ki sicer niso strokovno usposobljene za tovrstno pomoč, znajo pa hikikomorijem prisluhni in si z veliko mero potrpežljivosti pridobiti njihovo zaupanje. Starši jih najamejo z namenom, da njihove otroke spodbudijo k ponovni vključitvi v družbo in jim pri tem procesu vseskozi stojijo ob strani. Stik s hikikomorijem sprva navežejo pisno, kasneje pogovor poteka preko telefona, če pa se sestri za najem uspe s hikikomorijem dovolj zblížati, pa ga sčasoma obišče na domu – večinoma se najprej pogovarjata preko zaprtih vrat, dokler je hikikomori ni pripravljen spustiti v sobo, kar ponavadi traja nekaj mesecev. Druženje doma v večini primerov traja še nadaljnjih nekaj mesecev, preden se je hikikomori v spremstvu sestre za najem pripravljen odpraviti ven. Cilj takšnih organizacij je, da se hikikomoriji naučijo živeti čim bolj samostojno, in da se, ko so pripravljeni, preselijo v posebne podpirne centre, kjer preko opravljanja prostovoljnega dela razvijajo socialne in delovne veščine.

NENAPOVEDANE INTERVENCIJE

Včasih pa so starši nad svojimi otroki že tako obupani, da se poslužijo precej ekstremnih ukrepov. Predvsem v primerih, ko ima hikikomori izpade agresije in je do staršev nasilen, starši v upanju na to, da ga bodo nekako ponovno integrirali v družbo, za visoke vsote denarja najamejo posebna podjetja, katerih

Foto: Aidan Roof / Pexels

zaposleni hikikomorija obiščejo na domu. Najprej ga poskušajo s pregovarjanjem prepričati, naj odide z njimi, saj mu želijo priskrbeti strokovno pomoč. V kolikor pregovarjanje ne zaleže, ga iz stanovanja odpeljejo proti njegovi volji, in sicer v psihiatrično bolnišnico. Strokovnjaki nad tem pristopom seveda izražajo zaskrbljenost, saj posamezniku, ki se že tako ne zmore soočiti s pritiski družbe, takšna izkušnja lahko povzroči še večjo travmo.

Japonci imajo poseben pogled na hikikomorije – mnogokrat jih ne jemljejo resno, saj njihovo stanje uradno ni klasificirano kot bolezensko, problematično pa je tudi prepričanje, da je hikikomori zgolj posledica napačne vzgoje in razvajenosti in da bi se morale družine s problemom spopasti same. Že samo število hikikomorijev nakazuje, da gre za pojav s kompleksnim ozadjem, pri reševanju katerega je potrebno ubrati strokovni pristop. Ne glede na to, da je umik iz družbe pasivno dejanje, je v njem moč razbrati neke vrste tihi upor mladih proti družbi in zavračanje sistema – sistema, ki na njih vrši prevelik pritisk, hkrati pa jim pušča premalo prostora za izražanje individualnosti, da bi na svoji poti odrasčanja v njem zmogli najti svoje mesto, zato se raje zatečejo v varno zavetje lastne sobe.

Avtorica: Ines Terbovšek

Avtorica: Ines Terbovšek

BOJ ZA TEHNOLOŠKO PRIHODNOST: VAROUFAKISOVA MÉTA PROTI ZUCKERBERGOVI METI

YANIS VAROUFAKIS JE ZUCKERBERGA OBTOŽIL, DA JE FACEBOOKOVO NOVO IME META UKRADEL GRŠKEMU ANTIKAPITALISTIČNEMU MOŽGANSKEMU TRUSTU, KI SE BORI NATANKO PROTI TEMU, KAR SI JE ZUCKERBERG ZADAL KOT SVOJO NOVO MISIJO ZA PRIHODNOST.

Podjetje Facebook, katerega istoimensko družabno omrežje ima največ aktivnih uporabnikov na svetu, se v zadnjih letih sooča z mnogimi kritikami, oktobra pa je bilo tarča škandala, ki je v ljudeh vzbudil dodatno zaskrbljenost glede ravnanja s podatki uporabnikov, uvajanja spornih algoritmov ter širjenja dezinformacij in pomanjkanja omejevanja sovražnega govora in vsebin, ki spodbujajo k nasilju. Frances Haugen, bivša zaposlena pri Facebooku, je namreč izdala notranje informacije podjetja, ki jih je Wall Street Journal v svojih člankih pričel objavljati konec septembra 2021. Vodstvo podjetja obtožujejo, da ima potrebno znanje za to, da bi znalo narediti družabni omrežji Facebook in Instagram varnejši, vendar tega ne stori, saj daje prednost profitu pred varnostjo uporabnikov.

Kmalu po razkritju Facebookovih tajnih informacij, 28. oktobra 2021, pa je Mark Zuckerberg naznanil novico o rebrandingu podjetja. Po Zuckerbergovih besedah sprememba imena iz Facebook, Inc. v Meta Platforms, Inc. (ali skrajšano Meta) in sprememba logotipa v predelano različico simbola neskončnosti,

ki spominja na črko 'm', odražata novo identiteto podjetja, sledenje novi viziji in smeri delovanja. Primarni fokus tako ne bodo več družabne platforme Facebook, Instagram in WhatsApp, temveč si bo Meta prizadevala razviti in zgraditi trodimenzionalni virtualni svet oziroma okolje (ang. metaverse).

Foto: Dima Solomin / Unsplash

Beseda 'meta' izhaja iz grške besede, ki se praviloma uporablja kot predpona v sestavljenkah in izraža preseganje osnovnega pomena besede – za Zuckerberga pa novo ime simbolizira dejstvo, da je vedno mogoče zgraditi več, k čemur si tudi prizadeva. Kot vodilo svoje misije je izpostavil, da podjetje novo tehnologijo razvija za ljudi, pri čemer v ospredje postavlja – kaj drugega kot – medsebojno povezovanje. Kako pa bo izgledal nov način virtualnega povezovanja, ki

ga za nas velikodušno razvija Zuckerberg z ekipo? Prihodnost spletne interakcije bo brez dvoma precej drugačna od interakcije preko zaslonov, kakršno poznamo danes, saj bomo s pomočjo očal za virtualno resničnost lahko »vstopili« v virtualno okolje, se po njem sprehodili, obiskovali trgovine, sestanke, prireditve ...

Enako kot v primeru Facebooka, ki je svoj prvotni namen povezovanja kot družabna platforma presegel že dolgo nazaj in se prelevil v eno največjih tehnoloških podjetij, ki se napaja s podatki uporabnikov, pa je tudi v primeru Zuckerbergovega prihajajočega »meta okolja« vprašljivo, kaj vse prinaša s seboj.

Zuckerberg je z rebrandingom Facebooka seveda naletel na različne odzive. Gre za spretno piarovsko potezo, s katero se je podjetje želelo distancirati od nedavnih dogodkov? Vsekakor je bil čas za rebranding izbran taktično, vendar strokovnjaki za branding in etiko tehnologije menijo, da nanj ne smemo gledati zgolj kot na poskus odvratanja pozornosti in distanciranja od aktualnih škandalov, temveč da si Zuckerberg s to potezo prizadeva, da bi tudi v prihodnosti v svojih rokah obdržal popoln nadzor nad človeško pozornostjo in interakcijo.

Kritike pa so padale tudi na račun izbora novega imena podjetja. V Atenah namreč pod imenom méta – Center za postkapitalistično civilizacijo (ang. Center for Postcapitalist Civilization) deluje možganski trust, katerega vidnejši člani so jezikoslovec in filozof

Noam Chomsky, glasbenik Brian Eno, režiser Ken Loach, ekonomist James K. Galbraith, filozof Slavoj Žižek ter ekonomist in bivši grški finančni minister Yanis Varoufakis, ki je Zuckerberga preko Twitterja obtožil kraje imena njihovega možganskega trusta.

Na uradni spletni strani méte najdemo naslednji opis organizacije: »méta (okrajšava našega Centra za postkapitalistično civilizacijo) si prizadeva, da bi skozi umetnost, raziskave, razprave in poezijo prekinili z distopično sedanostjo in si svet zamislili na novo, pri čemer želimo sedanji zgodovinski moment izkoristiti za to, da pomagamo radikalnim progresivnim gibanjem najti pot iz porajajočega se klavnega postkapitalizma do takšnega postkapitalizma, za katerega se je vredno boriti in v katerem bo vredno živeti.«

POSTKAPITALIZEM IN PRIHODNOST DIGITALNIH TEHNOLOGIJ

Foto: Koushik Chowdavarapu / Unsplash

Varoufakis zagovarja stališče, da se že dolgo ne nahajamo več v kapitalizmu, temveč smo prešli v dobo postkapitalizma. Kapitalizem je od svojega nastanka doživel že več transformacij, kot družba pa smo se tem spremembam vsakokrat prilagodili. Je sistem, ki sledi, le najnovejša reinkarnacija kapitalizma? Varoufakis pravi, da sprememba, ki smo ji priča v teh časih, ni samo še ena izmed preobrazb kapitalističnega sistema, temveč gre za nekaj večjega in zaskrbljujočega. Trenutni gospodarsko-družbeni sistem imenuje tehnološko napredni fevdalizem ali tehnofeudalizem (ang. technofeudalism), saj so digitalne platforme prerasle koncept monopolnih podjetij – prelevile so se v zasebne digitalne fevde. Tako lastnike digitalnih platform primerja s fevdalci, uporabnike platform pa imenuje neotlačani, saj s tem, ko uporabljamo digitalne tehnologije, tehnološka podjetja hranimo s podatki, posledično pa omogočamo njihovo delovanje in nadaljnji razvoj. Ker na tak način kolektivno prispevamo k profitu takšnih podjetij, je Varoufakis mnenja, da bi morala podjetja 10 odstotkov dobička razdeliti med vse ljudi v obliki delnic. Sprva bi

bili ti prihodki sicer majhni, ko pa bo človeško delovno silo v čedalje večji meri pričela nadomeščati avtomatizirana tehnologija, bo leta ustvarjala dobiček namesto nas in za nas, posledično pa se bodo povečali tudi prihodki.

Varoufakisova vizija za prihodnost v povezavi z digitalnimi tehnologijami je torej diametralno nasprotna Zuckerbergovi. Tudi v levem panevropskem gibanju za demokratično Evropo DiEM25 (ang. Democracy in Europe Movement), ki je ustanovilo méto, si med drugim prizadevajo uvesti tehnološko suverenost v Evropi in prekiniti nadzor in moč, ki ju imajo tehnološka podjetja nad spletom in nad njegovimi uporabniki. In ker si Zuckerberg pod imenom Meta prizadeva ustvariti ravno to, proti čemur se borita méta in DiEM25, Varoufakis na uradni spletni strani méte poziva, naj bojkotiramo Zuckerbergovo distopično Méto, za prihodnost pa predvideva le dve možnosti – ali se bomo prepustili viziji Zuckerbergove Méte, ki predstavlja tehnofeudalno distopijo ali se bomo uprli in se pridružili méti gibanja za demokratično Evropo DiEM25, ki nas bo vodilo v tehnološko napredno demokratizirano družbo?

VIRI:

<https://www.commondreams.org/news/2021/10/29/hands-varoufakis-tells-zuckerberg-after-facebook-steals-meta-name-anti-capitalist>

<https://metacpc.org/en/our-mission/>

<https://metacpc.org/en/meta-vs-meta/>

<https://diem25.org/techno-feudalism-taking-over/>

<https://www.youtube.com/watch?v=oMR0wgD0ZZs>

NEVTRALNOST SLOVNIČNEGA SPOLA

Ste se kdaj znašli v prostoru, kjer se je vse osebe, vključno z moškimi udeleženci, naslavljal z žensko generično obliko? Primer: "Lep pozdrav, me veseli, da smo se zbrale v takšnem številu."

V kolikor ste se, vam je situacija morda bila obrazložena ali pa ste že seznanjeni s to obliko družbenega vključevanja.

Izkušnja takšnega dogodka pa je za nekoga, ki se s takšno rabo sreča prvič, lahko prava zmeda, ki se morebiti pretvori iz začetnega dvoma vase ("Ali slišim prav? Je z mano kaj narobe?") vse do obtožb neuvidevnosti in nespoštljivosti zoper osebo, ki organizira dogodek, saj se očitno ne zaveda svoje publike in izključuje moške udeležence.

Namen uporabe ženske generične oblike pa ni nespoštljivost, temveč ravno obratno. Zavestna drugačna uporaba slovenskega jezika izvira namreč iz želje po večji vidnosti in enakopravni vključenosti vseh, ne glede na spol. Posledično se tudi pojavlja vedno več slovnično zaznamovanih oblik zapisov, ko se namesto poševnice (/), ki zaznamuje binarno delitev zgolj na dva spola (moški-ženska), napiše podčrtaj (.), ki pa povezuje obe normirani slovnični obliki, ju prav tako ločuje in hkrati med njima ustvarja prazen prostor za projiciranje končnic, ki jih v jezikovni normi še sicer ne poznamo, s tem pa dovoljujemo prostor, da bi se lahko razvile. Z uporabo podčrtaja (.) se tako prerašča jezikovno normo, ki je usmerjena v generično obliko moškega slovničnega spola in ki predpostavlja, da sta spola samo dva. Podčrtaj se namreč uporablja takrat, kadar spolna identiteta osebe ni znana ali pa kadar govorimo (o) skupini oseb, katerih spolov ne želimo predvidevati. (Vir: Slovar pojmov, TransAkcija)

Glede na podano obrazložitev se vprašamo, ali ni bolje pustiti slovnice takšne, kakršna je? So takšne spremembe res potrebne? Odgovor na to vprašanje se razlikuje

od osebe do osebe. Nedvomno se bo nekomu že debata o spreminjanju slovničnega jezika zdel nepotrebna in nezaželena. Drugim pa vsekakor da za misliti, če vzamemo v obzir, da se na primer v polni dvorani, kjer so prisotni sami moški in le ena ženska, nikoli ne uporablja ženska slovnična oblika – v nasprotnem primeru, kadar je dvorana polna žensk ob prisotnosti le enega moškega, pa se navkljub temu razmerju ohrani moška slovnična oblika. Primerov je še več: pri navajanju poklicev ali študijske izobrazbe ter pri iskanju zaposlitve marsikdo dobi občutek neustreznosti, saj že v objavi oziroma oglasu za delovno mesto ne ustreza impliciranemu spolu ("V počitniškem domu iščemo kuharja." "Iščemo tajnico uredništva."). V medijih pa se skozi rabo jezika lahko ustvari slika, da so osebe, ki izvajajo sporne, nasilne in kriminalne aktivnosti, izključno določene spola (teroristi, kriminalci, mafijci, preprodajalci drog, tatovi ...).

Po pravilih slovenskega jezika je sicer utemeljeno, da moška slovnična oblika "nevtralnno" zastopa žensko. V pravnih in zakonskih aktih je navedeno, da so "generično zapisani izrazi v slovnični obliki moškega spola so uporabljeni nezaznamovano in nevtralnno" ter veljajo za oba spola oziroma za vse osebe, ne glede na spol. (Vir: Dnevnik, "Ženski spol na filozofski fakulteti")

Idea nove rabe jezika pa sloni na zrcalnem pravilu, pri katerem se ženska slovnična oblika prav tako udejanja kot enakovredno zastopanje moške oziroma kot spolno nevtralna. To metodo uporabe ženskega slovničnega spola kot nevtralnega so v svojem pravilniku diktije uvedli in uporabili na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer izmenično uporabljajo ženski in moški slovnični spol kot enakovredna; oba se lahko nanašata na katerikoli spol kot izraz geste solidarnosti in vključevanja.

Jezik je ne glede na ustaljenost fluidna stvar, ki se s časom spreminja. Vsakršne spremembe so zato mnogokrat težke, nerazumljive in nedobrodošle, a zagotovo neizbežne. Na nas pa je, kako nanje odreagiramo.

Avtorica: Katja Zgoznic

Avtor: Matej Behin

HEROJI IN ILEGALCI

PONOVNI PĀDEC AFGANIŠTANA V ROKE TALIBANOV JE HUDO POSLABŠAL HUMANITARNO KRIZO, KI NA ZAHODU OŽIVLJA OBSTOJEČE DEBATE O TEM, KAM IN KAKO Z BEGUNCI. EVROPA PA JE ŽE DOLGO V LAŠTNI, MORALNI KRIZI: NA ENI STRANI (SO)USTVARJA SISTEME, KI ARBITRARNO ODLOČAJO O VREDNOSTI ČLOVEŠKIH ŽIVLJENJ IN KAZNUJE UPORNIKE, KI JIM KLJUBUJEJO, NA DRUGI PA TEM ISTIM PONUJA JUNAŠKA ODLIČJA.

Aktivistka Pia Klemp je v Sredozemlju rešila že na tisoče migrantov; zdaj njej in drugim reševalcem grozi zaporna kazen. Foto: Paul Lovis Wagner / Sea-Watch.org

Pia Klemp je veliko stvari: biologinja, kapitanica, aktivistka – za nekatere pa tudi zločinka.

Leta 2019 so italijanske oblasti Nemko in druge, ki so sodelovali pri reševalnih akcijah migrantov v Sredozemlju, obtožile pomoči pri nezakoniti migraciji. Dve leti pred tem so v Italiji zasegli njeno ladjo luventa ter zoper njo in njeno posadko sprožili kazensko preiskavo. Pravnomočna obsodba bi lahko pomenila vrtoglave globe in celo do 20 let zapora.

Klempova je na čelu ladje luventa berlinske nevladne organizacije Jugend Rettet posredovala pri reševanju več tisoč oseb, ki so plule proti Evropi. Leta 2017 je na eni od dveh luventinih poletnih misij v samo enem dnevu bilo rešenih okoli 3.800 ljudi.

Avgusta 2017 so na italijanskem otoku Lampedusa oblasti ladjo zasegle skupaj z vsemi telefoni in računalniki na krovu. Tihotapci v Libiji od migrantov pogosto

zahtevajo po tisoč in več evrov, nato pa jih proti Evropi pošljejo na neustreznih plovilih ali pa s sabotažo prisilijo humanitarne ladje, da uprizorijo reševalne akcije. Po trditvah tožilstva so bile na podoben način uprizorjene tudi akcije, v katerih je v letih 2016 in 2017 sodelovala Pia Klemp, kar je posadka zanikala.

OD REŠEVANJA DO NADZORA

Otok Lampedusa je od afriške obale oddaljen 100 kilometrov, zato je eden pogostejših ciljev migrantskih plovil. Prav tam je oktobra 2013 zagorela in potonila ladja z več kot 500 migranti, od katerih jih je življenje izgubilo vsaj 359. Nesreča je pretresla svetovno javnost in v naslednjih nekaj letih so zunanje države Evropske unije vzpostavile reševalne operacije za preprečevanje podobnih tragedij.

Italijanski program, Operacija Mare Nostrum, je v enem letu rešil 156.400 življenj ter v povezavi s tihotapstvom privedel do aretacije 350 ljudi in zasega 9 ladij. Program pa je bil sporen zaradi visokih stroškov, h katerim druge države članice niso želele prispevati. Oktobra 2014 je tako po zgolj letu dni podlegel političnemu pritisku in vse glasnejšim anti-imigracijskim prepričanjem, kar je naznanjalo novo, manj humanitarno evropsko politiko.

Foto: Markus Spiske / Unsplash

Evropska unija je vse bolj poudarjala nadzor nad mejami, nova politika pa je zaživela z migrantsko krizo v letih 2015 in 2016, ko je v Evropo

preko morja prispelo okoli 1,4 milijona migrantov in prosilcev za azil. Reševalne kapacitete so se drastično zmanjšale, saj je cilj postala okrepitev zunanjih meja. Leta 2005 ustanovljeni Frontex, Evropska agencija za mejno in obalno stražo, je postal polnopravna agencija za varovanje meja in obale EU-ja. Prav tako je bil leta 2017 z Libijo sklenjen dogovor o vračanju migrantov.

Osrednja sredozemska pot je ena izmed treh glavnih migracijskih poti v Sredozemskem morju. Libija igra pomembno vlogo kot tranzitna država, Italija pa je ena glavnih destinacij. Agencija Združenih narodov za begunce je leta 2018 ocenjevala, da tretjina tistih, ki so v Evropo prispeli preko osrednje sredozemske poti, potrebuje mednarodno zaščito, vključno z mnogimi otroci. Slednji so leta 2019 sicer predstavljali 15% vseh migrantov, ki so dosegli Italijo.

V letu 2015 je število migrantov, ki so prečkali Sredozemlje, preseгло milijon. Šlo je za skoraj šestkratno porast v primerjavi s prejšnjim letom. S spremembo evropske politike se je pomnožilo tudi število reševalnih plovil NVO-jev, ki so leta 2016 izvedle 26% vseh reševalnih misij, leta 2017 38%, v prvi polovici leta 2018 pa že 40%.

ENA NAJBOLJ NEVARNIH MEJA NA SVETU

Število novih prihodov v Evropo je po vrhuncu migrantske krize pričelo padati. Prihodi v Italijo so med leti 2017 in 2018 upadli za 80% in nato še za 51% med leti 2018 in 2019. Ni pa se zmanjšal delež smrti, ki so med leti 2016 in 2019 poskočile z 2,4 na 6,4%. NVO-ji za to krivijo omenjeno politiko EU-ja, ki poleg strožjega varovanja otežuje njihove

SREDOZEMSKO MORJE NE SODI LE MED NAJPOGOSTEJE PREČKANE MIGRANTSKE POTI, AMPAK TUDI MED NAJBOLJ SMRTONOSNE. NA SVETU JE BILO MED JANUARJEM 2014 IN OKTOBROM 2020 ZABELEŽENIH VEČ KOT 38.000 SMRTI IN IZGINOTIJ MIGRANTOV, OD TEGA PRIBLIŽNO POLOVICA V SREDOZEMLJU, KJER KAR 82% TAKŠNIH PRIMEROV PREDSTAVLJA OSREDNJA MIGRANTSKA POT. NAJVEČ MIGRANTSKIH SMRTI JE V SREDOZEMSKEM MORJU BELEŽILO LETO 2016, KO JE ŽIVLJENJE MED PREČKANJEM IZGUBILO 3.230 LJUDI. LETA 2018 JE V POVPREČJU UMRLO 6 LJUDI NA DAN.

reševalne misije. Mnogi opozarjajo tudi na nehumane pogoje in zlorabe človekovih pravic ob prisilni vrnitvi v Libijo in druge države.

KAPITANI PROTI KAPITANU

V Italiji so se ukrepi za zajezitev nezakonitih migracij dodatno zaostri z nastopom skrajnega desničarja Mattea Salvinija na položaju notranjega ministra, ki je poleg strožjih sankcij za ilegalne vstopne v državo obljubljal zatrtje reševalcev. "Il Capitano", ali Kapitan, kot še kličejo Salvinija, je junija 2018 zaprl italijanska pristanišča za reševalna plovila NVO-jev in zaostri zakone, ki ščitijo begunce in migrante; prisilno je evakuiral in premestil tudi več sto prosilcev za azil, ki so že živeli v Italiji.

20. junija 2018, skoraj leto dni po zasegu luvente, je tožilstvo Pio Klemp in 9 članov posadke obvestilo o sprožitvi aktivne preiskave zaradi suma pomoči pri ilegalni imigraciji. Klempova je od novembra 2017 medtem že

sodelovala v novih misijah, tokrat izza krmila ladje Sea-Watch 3 nemške organizacije Sea-Watch; avgusta 2018 se je po nasvetih odvetnikov začasno vrnila v Nemčijo.

Tudi Sea-Watch 3 je naletela na probleme z oblastmi, sprva poleti 2018 na Malti, leta 2019 pa še v Italiji. Po eni od misij je njeno novo kapitanko, Nemko Carolo Rackete, doletel hišni arest zaradi domnevnega napada na policijsko plovilo. Njena rojakinja Pia Klemp je primer označila kot politično igro.

Sočasno je še naprej tekla preiskava zoper tako imenovanih "luventinih deset", torej Klempovo in njeno posadko s te ladje. Kljub številnim donacijam in podpori javnosti je Klempova kot največjo škodo označila kriminalizacijo reševalnih misij. Za to je okrivila celotno Evropsko unijo, ki je "pozabila na svoje zaobljube". Medtem so obstajale vezi med obveščevalci, ki so sodelovali pri zasegu luvente, in skrajno desnico, nekateri pa naj bi na prošnjo Salvinija celo ponaredili dokaze.

Kapitanka ladje Sea-Watch 3 Carola Rackete.
Foto: Paul Lovis Wagner / Sea-Watch.org

MEDALJA ZA ZLOČINKI?

Kmalu zatem je pariški mestni svet sprejel odločitev, da Pii Klemp in Caroli Rackete za njuno požrtvovalnost in solidarnost podeli medaljo Grand Vermeil, najvišjo čast Pariza. Sea-Watch je novico pozdravil in izrazil upanje, da se bo podoben odnos v prihodnje odražal tudi v francoski politiki, Pia Klemp pa je na družbenih omrežjih objavila izjavo, s katero je nagrado zavrnila. Pri tem je navedla krute ukrepe zoper migrante in druge problematične aspekte migrantske politike Pariza in Francije.

Polna izjava, prevedena iz angleščine:

"Pariz, ljubim te. Ljubim te zaradi vseh svobodnih in solidarnih ljudi, ki v tebi živijo. Vsak dan se borijo za svobodo, stojijo z ramo ob rami, delijo odeje, prijateljstvo in solidarnost. Ljubim te zaradi tistih, ki vsak dan delijo svoje domove, ljubezen in stiske – ne glede na narodnost, ne glede na to, ali ima kdo papirje ali ne.

Gospa Hidalgo, želite mi podariti medaljo za moja solidarnostna dejanja v Sredozemskem morju, ker si naše posadke 'dnevno prizadevajo za reševanje migrantov iz težkih pogojev'. Istočasno vaša policija krade odeje ljudem, ki jih silite, da spijo na ulicah, medtem ko vi izvajate racije nad protesti in kriminalizirate ljudi, ki se zavzemajo za pravice migrantov in prosilcev za azil. Želite mi podariti medaljo za dejanja, ki jih znotraj lastnih zidov napadate. Zagotovo vas ne bo presenetilo, da zavračam medaljo Grand Vermeil.

Pariz, nisem humanitarka. Nisem tukaj, da 'pomagam'. Stojim v solidarnosti s teboj. Ne potrebujemo medalj. Ne potrebujemo oblasti, da odločajo, kdo je 'junak' in kdo je 'ilegalec'. Dejansko sploh ni na mestu, da se o tem sprejemajo odločitve, saj smo vsi enaki.

Kar potrebujemo, so svoboda in pravice. Čas je, da se soočimo s hinavskimi priznanji in luknjo zapolnimo z družbeno pravico. Čas je, da vse medalje pretopimo v kopja revolucije!

Dokumenti in nastanitev za vse!

Svoboda gibanja in bivanja!"

Izjava Pie Klemp je bila obtožba politike, ki v praksi ni zelo drugačna od italijanske. Evropski politiki pogosto obsojajo rasizem, ksenofobijo in anti-imigracijsko retoriko skrajne desnice, koliko pa se to odraža v pogojih beguncev in drugih migrantov? Klempova očitno meni, da obe roki sistema, tako desnica kot levica, ravnata v nasprotju s človekovimi pravicami, a le ena si to upa povedati na glas.

KRIVI SOLIDARNOSTI

Foto: Leonhard Lenz / Wikimedia Commons

Po treh letih se je preiskava italijanskih oblasti marca letos končala. Tudi uradno je bila vložena tožba zoper 21 ljudi in 3 organizacije, vključno s Pio Klemp in posadko luvente. V pričakovanju sojenja in morebitne kazni obtoženi vztrajajo pri svoji nedolžnosti; na njihovi strani so tudi številni podporniki. Nasproti pa jim stoji sistem, ki že leta postavlja barikade tako ljudem, potrebnim rešitve, kot tistim, ki jih rešujejo. Luventinih deset je skupaj z ostalimi reševalci kljubovalo tem barikadam in za to jim grozi kazen, medtem pa številnim drugim grozi izguba življenja. Kot pravi Pia Klemp, ne potrebujemo herojev in ilegalcev, ampak svet, ki človeškemu življenju ne bo dodeljeval vrednosti.

"Če je reševanje življenj zločin, se izrekam za krivega," pa je v eni od izjav povedal Dariush, trenutni kapitan luvente. "Krivega solidarnosti."

VEČ

Članek je bil prirejen za tiskano izdajo. Celotno besedilo v izvorni obliki najdete na:

<https://casnik.indijanez.si/novice/heroji-in-ilegalci/>

DESNIČARSKI EKSTREMIZEM V VOJSKI

NEMČIJA SE SPOPADA S PORASTOM DESNIČARSKEGA EKSTREMIZMA MED VOJAKI

Zadnja leta se v mnogih državah spopadajo s pojavom desničarskega ekstremizma v vojski, o čemer poročajo tako evropske države kot tudi ZDA. Ker nimamo vpogleda v to, kakšno je stanje pri nas, navajamo primer nemške vojske, kjer je med vojaki število kaznivih dejanj, povezanih s skrajnim desničarstvom, v porastu.

Nemci zaradi nacistične preteklosti militarizmu niso naklonjeni. Ko je bila po drugi svetovni vojni nemška vojska razpuščena, je bila njena ponovna oborožitev precej kontroverzna, še posebej, ker se je zgodila tako kmalu po padcu nacističnega režima. Nemčija je pred 25 leti ustanovila še elitno specialno enoto Kommando Spezialkräfte (Komandoške specialne sile, v nadaljevanju KSK), zaradi česar so bili mnogi Nemci zaskrbljeni.

Zadnja leta se odkritja o skrajnem desničarstvu med vojaki KSK-ja in ostalimi enotami vojske kar vrstijo, zaradi česar se poraja strah o varnostni grožnji znotraj državnih obrambnih sil. Lani maja so na primer nemški policisti na Saškem preiskali dom 45-letnega vojaka KSK-ja Philippa Sch., ki je imel na vrtu zakopano veliko orožja, ki ga je ukradel iz vojaških zalog. Našli so tudi predmet z nacistično vsebino (SS pesmarico). Nedolgo nazaj

so policisti v Hessnu pri še enem vojaku našli skrivališče orožja in streliva, obsojen pa je bil tudi zaradi tega, ker je napisal skrajno desničarski manifest z naslovom "Kako prevzeti oblast v Nemčiji". Philipp Sch. in člani njegove čete so bili sicer že leta 2017 pod drobnogledom protibeščevalnih agentov, ko so za odhajajočega poveljnika priredili poslovilno zabavo na strelišču blizu štaba KSK-ja na jugozahodu Nemčije. Po besedah priče, ki je kasneje o dogodkih poročala nemškim medijem, so komandos poslušali nacistično glasbo, imeli "rimsko-srednjeveške" igre, ki so vključevale met odrezane svinjske glave, nekateri vojaki pa so izvajali tudi nacistični pozdrav.

Nemški voditelji se zdaj soočajo z izjemno neprijetnim spoznanjem – nevede so urili in z orožjem oskrbovali desničarske skrajneže, s čimer so posredno podprli ravno tisto ideologijo, ki bi se ji naj država in njena vojska zoperstavili.

Glede na poročilo nemškega obrambnega ministrstva je nemška vojaška protibeščevalna služba lani preiskala kar 843 vojakov, ki so bili osumljeni desničarskega ekstremizma, kar je 251 primerov več kot leta 2019. V približno dveh tretjinah primerov je šlo za mlajše od 35 let. Nemško obrambno ministrstvo je ukrepe

proti desničarskemu ekstremizmu poostriilo in je sprožilo preiskave celo nad vojaškimi protibeščevalnimi agenti, saj le-ti med preiskovanjem kršitev v KSK-ju do vojakov naj ne bi imeli zadostne profesionalne distance.

Že nekaj tednov po preiskavi doma Philippa Sch. je nemška obrambna ministrica Annegret Kramp-Karrenbauer napovedala, da bodo mednarodne treninge in misije v tujini preklicali ali postopoma celo ukiniteli do sprejetja reform, četo, katere del je bil Philipp Sch., pa razpustili. Poleg tega bodo v KSK-ju uvedli ukrepe, ki bi naj odpravili desničarski ekstremizem med vojaki – spremenili bodo način urjenja vojakov ter izboljšali varovanje zalog municije.

Še več vprašanj glede KSK-ja pa se je porajalo februarja, saj se je pojavil sum, da je brigadni general, ki je bil zadolžen za vodenje in reformiranje specialnih enot, vojakom predhodno dopuščal, da so anonimno in brez sankcij vračali strelivo, ki so ga ukradli iz zalog KSK-ja, kjer še vedno manjka več tisoč nabojev in 62 kilogramov eksplozivov.

Nemški voditelji so se znašli v težkem položaju – kako naj odpravijo desničarski ekstremizem med vojaki, ne da bi pri tem vse pripadnike nemške zvezne vojske označili za desničarske skrajneže? Nemško ministrstvo za obrambo je v ta namen naročilo izvedbo študije, s katero bodo dobili vpogled v politične poglede vojakov. Iz preteklih študij je razvidno, da obstaja razlog za zaskrbljenost. Študija iz leta 1992 je pokazala, da je 77 procentov tistih s skrajno desnimi političnimi prepričanji naklonjenih vojski; pravzaprav bolj kot so usmerjeni skrajno desno, večja je njihova naklonjenost do vojske.

Neodločnost nemških politikov glede vloge nemške vojske pa je privedla do tega, da je vojska slabo pripravljena in ima premalo osebja. Politiki sicer že dolgo obljublajo izboljšave, tudi glede tega, kolikšen procent BDP-ja bodo namenili za vojsko (cilj NATA je, da države članice porabijo 2% letnega BDP-ja za vojsko, Nemci pa porabijo manj), vendar do vidnih sprememb ne prihaja. Nezadovoljstvo med vojaki in nezaupanje vladajočim politikom se zato povečujeta, kar skrajno desne politične stranke izkoriščajo v svoj prid. Stranka Alternativa za Nemčijo (Alternative für Deutschland, v nadaljevanju AfD), ki s provokativnimi kampanjami nasprotuje EU, migrantom in islamu, je leta 2017 uspela priti v nemški parlament, sedaj pa je največja opozicijska stranka v Nemčiji. Vojakom pa obljublja okrepitev v vojski in izboljšanje njihovega družbenega ugleda. Med člani AfD-ja je več bivših vojakov, njihovi pogledi pa so skrajno desničarski, zaradi česar je stranka odkrito proti reformam KSK-ja in proti vsakršnim poskusom države, da med vojaki skrajno desničarstvo izkorenini. Nemški urad za zaščito ustave je zato odločil, da bo nemška obveščevalna služba podrobneje opazovala stranko AfD zaradi suma na desničarski ekstremizem.

Povezava med skrajno desničarskimi političnimi pogledi in naklonjenostjo vojski je očitna. Problematično je, ko se radikalne ideologije infiltrirajo med same državne institucije, saj jih je težko izkoreniniti. Potek dogodkov iz nemške zgodovine pa je že pokazal, da takšne ideologije ne prinesejo nič dobrega.

Avtorica: Ines Trbovšek

PRIREJENO NA PODLAGI VIRA:

<https://www.politico.eu/article/germany-armed-forces-far-right-extremism/>

KAKO NARENDRA MODI GOJI KULT NARODNEGA MESIJE

VPLIV INDIJSKEGA PREMIERJA NARENDRE MODIJA SE KAŽE TUDI ZUNAJ POLITIČNE SFERE, SAJ SE INDIJCEM PREDSTAVLJA KOT DRUŽBENI, MORALNI IN SPIRITUALNI VODJA

Če bi bil običajen politik, bi njegova priljubljenost do zdaj že upadla. Lani je zaradi protikoronskih ukrepov, v sklopu katerih je indijska vlada zelo nepremišljeno iz danes na jutri zaprla celotno državo, več milijonov sezonskih delavcev izgubilo službo, kar je privedlo do migrantske krize, s katero se vlada ni najbolj učinkovito spoprijela; kar polovica indijskih gospodinjstev pa je v času po zaprtju države prepolovila število dnevniških obrokov. Kljub temu kaže, da so Indijci Modiju še vedno naklonjeni.

Mnoge sicer preseneča, da Modi lani maja v svojem govoru ni priznal migrantske krize, kaj šele, da bi izrazil empatijo z delavci. Omenil ni niti nezaslišanega števila izgubljenih služb, dolgo trajajočega pomanjkanja osnovnih življenjskih potrebščin, niti atmosfere popolnega obupa. Tako kot tudi nikoli ni priznal, kako uničujoč vpliv je na življenje ljudi imela demonetizacija, ki jo je izvedel leta 2016 – takšne polomije ne bi preživel noben drug politik.

Kako to, da Modi na političnem področju ne utрпи nobene škode za trpljenje naroda, ki ga v veliki meri povzroča sam? In kako to, da ne izpade aroganten, brez stika z realnostjo ali preprosto krut, kljub temu, da zavestno ignorira trpljenje ljudi?

TRPLJENJE NARODA KOT PREIZKUS VERE V MODIJA

Ko narod trpi, ne obrne hrbta mesiji, podobno kot ga tudi bogu ne bi obrnili. Kvečjemu se v hudih časih vera v boga poveča, saj je vernikom obljubljeno, da bog prinese odrešitev od trpljenja. Modi zna s svojimi retoričnimi sposobnostmi to dejstvo izkoristiti sebi v prid tako, da v svoje govore spretno vključi versko obarvane izraze. Tako trpljenje lastnega naroda upraviči s tem, da ga označi kot "tapasya", kar pomeni neke vrste pokoro, trpljenje zaradi višjega namena. Tudi, ko je prvo karanteno podaljšal do sredine aprila, jo je upravičil s pomočjo verskih pojmov. Modi Indijcem na podlagi

žrtovanja in pokore naroda obljublja samozadostno Indijo («Atmanirbhar Bharat»), v svojih govorih pa rad poudari veličino starodavne Indije, ki se je končala z vdorom islamskih osvajalcev in britanskih kolonialistov, kar naj bi Indijcem pustilo suženjsko mentaliteto. Zdaj je tu Modi, da jih popelje nazaj v veličino. Za to pa je seveda potrebna vera vanj kot v družbenega, moralnega in spiritualnega vodjo Indije, in to vero Modi utrjuje na različne načine. Lani je na primer objavil sedem zaobljub, ki bi se jih naj Indijci držali med karanteno (npr. skrb za starejše, skrb za revne, sočutje do delavcev – naj se delovna mesta ne ukinjajo, naj bodo plače izplačane ...). Modi objavlja tudi videe, v katerih prakticira jogo, obenem pa ljudem svetuje, naj tudi oni to počnejo, še posebej v teh kriznih časih. Združeni narodi so leta 2014 na njegovo pobudo 21. junij razglasili za Mednarodni dan joge.

NAMESTO MODIJA ZA NEUSPEH ODGOVARJAJO MINISTRI

Modi vse od načrtovanja politike in do naznanjanja zakonodajnih sprememb prepusti svojim ministrom, saj mu v primeru, da se pričakovanja ne izpolnijo, ni potrebno prevzeti krivde za neuspeh, temveč so zanj odgovorni drugi. Ministri tako izpadejo človeški in zmotljivi, Modi pa ohranja svojo nezmotljivo polbožansko podobo.

HINDUIZEM KOT NAJPOMEMBNEJŠA VERA

Leta 2019 je indijski parlament sprejel zakon, ki ilegalnim priseljencem iz Pakistana, Bangladeša in Afganistana podeljuje državljanstvo, vendar le tistim, ki niso pripadniki muslimanske vere. Zakon je bil seveda deležen številnih kritik, saj je diskriminatoren do muslimanov, po sprejetju zakona pa so po celotni državi izbruhnili protesti, ki so se marsikje končali z nasiljem.

Modiju kljub temu uspeva vzdrževati svojo kvaziversko

privlačnost, pomembno vlogo pri tem pa igra radikalna hindujska prostovoljna paramilitarna organizacija Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), katere cilj je na novo opredeliti Indijo v skladu z njeno večinsko hindujsko skupnostjo. Tudi Modi je že od nekdaj pripadnik te organizacije, njegova stranka Bharatiya Janata Party (BJP) pa iz RSS-a izhaja. RSS skozi propagando izrablja hinduizem tako, da svoje nasprotnike obtoži bogoskrunstva in protidržavnosti, Modi pa se ob takšnem pojmovanju Indije uspeva prikazovati kot narodni mesija, ki mu mnogi hindujci brez pomislekov sledijo.

Narodu, ki se že tako spopada z nizkim življenjskim standardom in ga pestijo mnogi problemi, ne preostane drugega kot imeti vero in upanje v boljši jutri. In Modi zna to stisko naroda več kot očitno izkoristiti sebi v prid.

Avtorica: Ines Terbovšek

MODI BEGA CELO POLITIČNE ANALITIKE, SAJ NJEGOVA PRILJUBLJENOST NIMA ZGOLJ POLITIČNEGA ZNAČAJA, TEMVEČ TUDI KVAZIVERSKEGA, SAJ SE INDIJCEM PREDSTAVLJA KOT NEKAKŠEN MESIJA. PODOBNO KOT SE JE GANDHIJA DRŽAL SLOVES SVETNIKA, TUDI MODI V INDIJSKI POLITIKI DELUJE SVETNIŠKO. JE SAMOOKLICAN FAKIR, NENAWEZAN NA DRUŽINO IN MATERIALNO IMETJE, KI INDIJE NE VODI ZGOLJ V POLITIČNEM SMISLU, AMPAK TUDI DRUŽBENO, MORALNO IN SPIRITUALNO. IZ TEGA RAZLOGA MU NJEGOVI PRIVRŽENCI NE SAMO SLEDIJO, TEMVEČ SO MU PREDANI NE GLEDE NA TO, KAJ STORI NJEGOVA VLADA.

PRIREJENO NA PODLAGI VIRA:

<https://theprint.in/opinion/narendra-modi-no-political-costs-suffering-he-causes-iran-ali-khamenei/423355/>

**BREZPLAČNA
STROKOVNA**

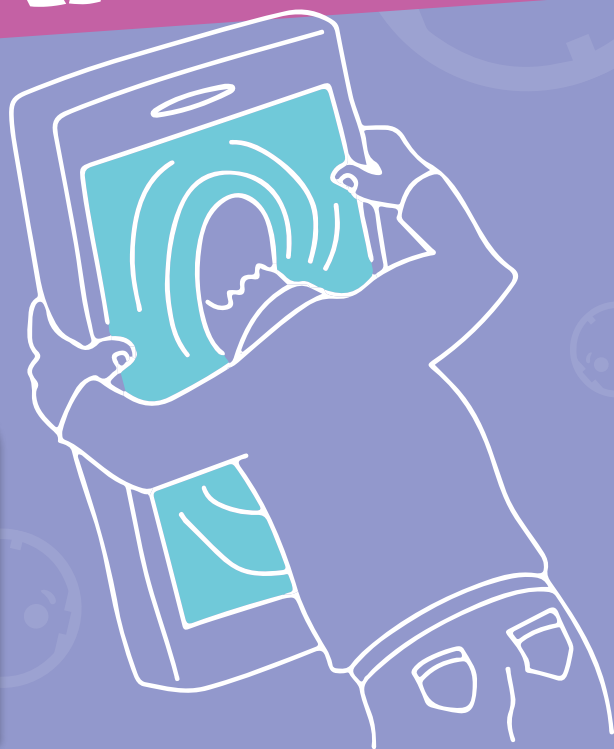
**POMOČ
ZASVOJENIM**

**Z ZASLONSKIMI
NAPRAVAMI**

**CENTER
ŠTEKER**

 080 2016
www.steker.si

**NAMENITE DEL
DOHODNINE
ZA RAZVOJ OBČASNIKA!
OBRAZEC NAJDETE NA
WWW.INDIJANEZ.SI**

OBČASNIK INDIJANEZ
INDIJANEZ #16 DEC 2021
CENA: 0 EUR
IZDAJA IN UREJA:
DRUŠTVO INDIJANEZ
OB ŽELEZNICI 16, MARIBOR

PODPIRAJO NAS:

- JSKD
- MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT
- URAD RS ZA MLADINO
- ŠOUM
- MESTNA OBČINA MARIBOR

INDIJANEZ

*Naložbo sofinancirata Republika
Slovenija in Evropska unija iz
Evropskega socialnega sklada.*

**REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE
ZNANOST IN ŠPORT**